

Nr 2

Utrikesutskottets utlåtande i anledning dels av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen, m. m., dels ock av motioner väckta i anslutning till sagda proposition.

Genom en den 4 januari 1960 dagtecknad proposition, nr 25, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärendena samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna Sveriges anslutning till konventionen den 4 januari 1960 angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen;

dels godkänna ett protokoll den 4 januari 1960 rörande tillämpning av konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen i förhållande till Furstendömet Liechtenstein;

dels godkänna en överenskommelse den 4 januari 1960 mellan Sverige och Danmark angående samhandeln med jordbruksprodukter inom den Europeiska frihandelssammanslutningen;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att för Sveriges del godkänna sådana ändringar i förenämnda konvention jämte till denna fogade bilagor, vilka bör ankomma på Kungl. Maj:ts ställningstagande och vilka icke kräver författningsändring av beskaffenhet att påkalla riksdagens medverkan;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana ändringar i regleringsförfattningarna på jordbrukets och fiskets områden, vilka föranleds av Sveriges anslutning till konventionen och vilka bör ankomma på Kungl. Maj:ts ställningstagande;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att till Danmark överföra de årliga be-
lopp, som förutsätts enligt förenämnda svensk-danska överenskommelse,
att utgå ur medel, som influtit såsom regleringsavgift och accis å fettvaror
m. m.

I samband med propositionen har utskottet till behandling jämväl förehaft följande i anledning av propositionen väckta, till utskottet hänvisade motioner:

inom första kammaren

nr 511 av herr *Bengtson m. fl.* (likalydande med II: 635),

nr 512 av herr *Boheman* (likalydande med II: 638),

nr 513 av herr *Eskilsson m. fl.* (likalydande med II: 643),

- nr 514 av herr *Lundström m. fl.* (likalydande med II: 642),
 nr 515 av herr *Nilsson, Ferdinand*, och herr *Carlsson, Eric* (likalydande med II: 637),
 nr 516 av herr *Stefanson m. fl.* (likalydande med II: 639), samt
 nr 517 av herr *Sunne* och herr *Hanson, Per Olof* (likalydande med II: 640) ävensom
 inom andra kammaren
 nr 633 av herr *Hagberg m. fl.*,
 nr 634 av herr *Johansson i Öckerö m. fl.*,
 nr 635 av herr *Hedlund m. fl.*,
 nr 636 av herr *Christenson i Malmö*,
 nr 637 av herr *Elmwall m. fl.*,
 nr 638 av herrar *Kollberg* och *Rydén*,
 nr 639 av herr *Rimås m. fl.*,
 nr 640 av herr *Boija m. fl.*,
 nr 642 av herr *Ohlin m. fl.*,
 nr 643 av herr *Magnusson i Borås m. fl.* samt
 nr 645 av herr *Ohlin m. fl.*

Propositionen

Ett av de främsta syftena med efterkrigstidens internationella ekonomiska samarbete har varit att skapa friare handels- och betalningsförhållanden. Det har framstått som angeläget att komma bort från mellankrigstidens och de första efterkrigsårens protektionism och bilateralism i utrikeshandeln och i stället skapa förutsättningar för en rationell och mera omfattande internationell arbetsfördelning. Inom ramen för Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC) och den i anslutning därtill upprättade Europeiska betalningsunionen (EPU) har också betydande framsteg gjorts i riktning mot en successiv liberalisering av handeln och betalningarna. På tullområdet har det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) verkat för sänkning och bindning av medlemsstaternas tullnivåer. Det västeuropeiska ekonomiska samarbetet i dess hittillsvarande former har dock — trots de betydande framsteg som gjorts — haft brister, och det är bl. a. mot bakgrund av dessa brister som de under senare år allt starkare integrationssträvandena i Västeuropa är att se.

Ett nära samarbete har under 1950-talet utvecklats mellan Frankrike, Italien, Förbundsrepubliken Tyskland och de tre Benelux-staterna. År 1951 träffades mellan nämnda länder en överenskommelse om bildandet av en kol- och stålunion. Medan denna gradvis genomfördes, förberedde de sex staterna en utvidgning av det inledda samarbetet, och vid ett ministermöte i Rom i mars 1957 undertecknades avtalet om Europeiska ekonomiska unionen (Rom-avtalet), som efter ratifikation trädde i kraft den 1 januari 1958.

Det var under intryck av de snabba framstegen i sexstaternas planer på ekonomiskt samarbete som OEEC:s ministerråd i juli 1956 beslöt att under-

söka möjligheterna att bilda ett frihandelsområde omfattande samtliga OEEC-länder, däri inbegripna de sex. Inom ett sådant område skulle förekommande handelshinder avvecklas i samma takt som enligt Rom-avtalet. En väsentlig olikhet i förhållande till sexstatsammanslutningen förelåg emellertid så till vida, att medan denna avsåg upprättandet av en tullunion med gemensamma yttre tullsatser skulle i frihandelsområdet de enskilda länderna kunna gentemot tredje land bibehålla sina individuella tullar och över huvud sin handlingsfrihet i tull- och handelspolitiskt hänseende.

Vid förhandlingarna, som fördes i Paris och pågick under hela 1957 och 1958, visade sig betydande meningsskiljaktigheter föreligga mellan de sex och länderna utanför sexstatsgruppen. Särskilda svårigheter erbjöd den s. k. ursprungsfrågan, d. v. s. frågan vilka krav som skulle uppställas på en varas anknytning till frihandelsområdet för att varan skulle komma i åtnjutande av områdesbehandling. De sex motsatte sig en liberal lösning under hänvisning till riskerna för snedvridning av handeln. Från vissa av dem uppställdes också bestämda krav på en harmonisering av de yttre tullnivåerna och över huvud en samordning av tull- och handelspolitiken såsom förutsättning för att en mera väsentlig del av varuområdet skulle komma i åtnjutande av tullfrihet. Förhandlingarna avbröts i november 1958 utan att några resultat hade uppnåtts.

Den 1 januari 1959 påbörjade de sex upprättandet av sin gemensamma marknad genom att inleda den avveckling av tullar och kvantitativa restriktioner som förutsatts i Rom-avtalet. I detta läge började vissa av länderna utanför sexstatsgruppen — Sverige, Danmark, Norge, Portugal, Schweiz, Storbritannien och Österrike, de s. k. yttre sju — mera allvarligt överväga möjligheterna för ett närmare ekonomiskt samgående. Redan under Parisförhandlingarna hade det visat sig att de i många grundläggande frågor hade en likartad uppfattning. Sedan förhandlingarna avbrutits, hade det därför tett sig naturligt att undersöka förutsättningarna för ett fortsatt och fördjupat samarbete. Vid ett möte i Stockholm i mars 1959 började företrädare för de sju mera ingående diskutera förutsättningarna att upprätta ett mindre frihandelsområde. Syftet därmed skulle vara att skapa en bättre bas för fortsatta förhandlingar med de sex men samtidigt också att åstadkomma en fullt funktionsduglig integrationsform, som gav näringslivet i de berörda länderna de utvecklingsmöjligheter som följde med en större marknad. Planerna tog snabbt form. Ett på tjänstemannanivå upprättat förslag med riktlinjer för upprättandet av ett frihandelsområde — den s. k. Saltsjöbadsplanen — behandlades vid ett ministermöte i Saltsjöbaden den 20 och 21 juli 1959 och godkändes därvid som underlag för de fortsatta förhandlingarna om konventionstexterna. Dessa förhandlingar pågick under hösten 1959, och de utarbetade textförslagen framlades vid ett nytt ministermöte i Stockholm den 19 och 20 november. Sedan vissa utestående frågor lösts, paraferades konventionen om upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Undertecknandet har sedermera skett i resp. huvudstäder, sist i Stockholm den 4 januari 1960.

Parallellt med frihandelsförhandlingarna — och i viss mån såsom led i dessa — har förts överläggningar mellan Danmark och vissa länder i sjustatsgruppen för att tillgodose danska önskemål på jordbruksområdet. Särskilda bilaterala jordbruksavtal har därvid träffats, bl. a. ett avtal med Sverige undertecknat den 4 januari 1960.

Beträffande det närmare innehållet i konventionen hänvisas till Bihang 2 till propositionen samt till den redogörelse som lämnats å s. 12—36 i denna. Vissa tillämpnings- och tolkningsregler i anslutning till konventionen, varom enighet nåtts vid förhandlingarna, återfinns i Bihang 3. Det särskilda protokoll, som reglerar Furstendömet Liechtensteins förbindelser med sammanlutningen, framgår av Bihang 4. Vad slutligen angår det svensk-danska jordbruksavtalet har detta intagits i Bihang 5. En redogörelse för innehållet i detsamma och för de därtill fogade skriftväxlingarna återfinnes i propositionen s. 11 o. f.

Departementschefen

Beträffande innebörden av uppgörelsen och konsekvenserna därav för svenskt vidkommande må följande i sammandrag anföras ur departementschefens uttalande i propositionen.

Sett ur svensk synpunkt representerar tillkomsten av sjustatsmarknaden betydelsefulla förändringar för utvecklingen av utrikeshandeln. Härigenom erhåller svensk industri efter en övergångsperiod på högst tio år tillträde till en marknad om 90 miljoner innevånare utan att besväras av importrestriktioner eller tullar. Uppenbart är att härigenom stora utvecklingsmöjligheter erbjudes svensk företagsamhet. I särskild bilaga till propositionen har redovisats en del statistiska uppgifter rörande sjustatsmarknaden. Det framgår därav bl. a. vilken betydelse denna marknad redan nu har för avsättning av svenska varor. Av såväl totalexporten som exporten av hel- och halvfabrikat går ca 35 procent till sjustatsgruppen medan ca 25 procent av importen kommer från detta område. Exporten till sjustatsgruppen representerar f. n. icke oväsentligt större belopp än exporten till sexstatsmarknaden medan förhållandet på importsidan är det motsatta. Det innebär också att Sverige gentemot de sju har ett visst exportöverskott och gentemot de sex ett betydande importöverskott. Inom frihandelsammanslutningen utgör Storbritannien, Norge och Danmark de viktigaste marknaderna för svenska varor; dessa tre länder mottar f. n. mer än 90 procent av den totala svenska exporten till sammanslutningens medlemsstater.

Samtidigt som genom det fria tillträdet till en stormarknad nya möjligheter öppnas för exportindustrien måste givetvis också beaktas att tillkomsten av sjustatsmarknaden innebär att den svenska marknaden öppnas för fri konkurrens från de övriga medlemsstaternas näringsliv. Med hänsyn till den återhållsamhet, som sedan länge iakttagits i vårt land, när det gällt att genom tullar eller på annat sätt bereda den egna produktionen skydd mot importkonkurrens, torde detta emellertid i stort icke behöva medföra några

mera kännbara svårigheter. Vissa anpassningar av produktion och distribution blir dock nödvändiga och det är angeläget att de problem som härvidlag kan uppkomma beaktas i god tid. Det är också av vikt att genom en smidig arbetsmarknadspolitik tillse att omställningsprocessen förlöper så väl som möjligt. Om gynnsamma internationella konjunkturer blir bestående under övergångstiden, torde denna anpassning väsentligt underlätas. Departementschefen fäster därför stor vikt vid att frihandelssammanslutningen uppställt som ett av sina främsta syftemål att främja en ekonomisk expansion och full sysselsättning. I anslutning härtill vill han allmänt understryka vikten av att nära kontakt kan upprätthållas med näringslivet och arbetsmarknadens parter rörande de frågeställningar som aktualiseras vid genomförandet av den nya marknadsbildningen.

Departementschefens allmänna bedömning av frihandelssammanslutningen är att denna står väl i överensstämmelse med den traditionella inriktningen av den svenska handelspolitiken och även i övrigt är väl förenlig med landets intressen.

Departementschefen vill i detta sammanhang erinra om att Sveriges deltagande i förhandlingarna om ett europeiskt frihandelsområde liksom i de senare sjustatsförhandlingarna ställt mycket stora anspråk på utrednings- och förberedelsearbetet. Särskilda organisatoriska åtgärder härför vidtogs redan i ett tidigt skede av förhandlingarna. Kungl. Maj:t uppdrog den 8 mars 1957 åt kommerskollegium att verkställa erforderliga utredningar i nu nämnda avseenden. För ändamålet knöts till kommerskollegium en särskild delegation, i vilken, förutom några statliga representanter, ingått framstående företrädare för olika grenar av näringslivet och dess organisationer. Sålunda har industri, handel, jordbruk, småindustri och hantverk, export- och importorganisationer liksom arbetsmarknadens parter varit företrädna i delegationen. Kommerskollegiums utredningsverksamhet har bedrivits i nära samverkan med olika organisationer inom näringslivet och på arbetsmarknaden för vilket ändamål särskilda kontaktgrupper verkat. Genom denna organisation har det varit möjligt att snabbt få till stånd en bedömning av uppkommande förhandlingsproblem. Kommerskollegium har under förhandlingarnas förlopp avgett ett mycket stort antal utredningar och yttranden rörande såväl principiella frågor av central betydelse som specialfrågor och under förhandlingarna framlagda förslag till lösningar av föreliggande problem. Genom att slutförhandlingarna om EFTA-konventionen fördes i Saltsjöbaden och Stockholm kunde delegationen fortlöpande hållas orienterad om olika frågeställningar. Den kunde därför på basis av det utkast till konvention som skulle föreläggas ministermötet i november i Stockholm ta ställning till frågan om svensk anslutning till förslaget. Detta skedde genom en skrivelse daterad den 16 november 1959. Delegationen tillstyrkte däri enhälligt att Sverige skulle godtaga förslaget till konvention. — De uppgifter, som åvilat kommerskollegium och den till kollegium knutna delegationen har gällt utredningsarbe-

tet i allmänhet. De särskilda utredningar som krävts på jordbrukets och fiskets områden har utförts av statens jordbruksnämnd.

Stort intresse knyter sig till möjligheterna att åstadkomma en vidare europeisk frihandelsuppgörelse. Frihandelsammanslutningens medlemsstater har i upprepade deklarerationer gett uttryck för sin önskan att snarast komma till en sådan uppgörelse särskilt med sexstatsgruppen. Vid det ministermöte i november 1959, då EFTA-konventionen paraferades, antogs även en resolution som upprepade dessa önskemål; därvid erinrades om de framsteg som gjorts under mer än tio års samverkan inom OEEC. Denna resolution har i särskild ordning delgivits samtliga de sex ländernas regeringar. Även i andra internationella sammanhang har önskemål uttalats om återupptagande av förhandlingar för att åstadkomma en överenskommelse omfattande samtliga OEEC-länder.

Upprättandet av frihandelssammanslutningen anser departementschefen i och för sig vara en faktor som befordrar möjligheterna till en vidare europeisk uppgörelse. Den demonstrerar en långtgående sammanhållning mellan en grupp av länder. EFTA-konventionen visar också att det är möjligt att avtalsmässigt lösa de med ett frihandelsområde förenade ursprungsproblemen om vilka det icke var möjligt att nå någon allmänt acceptabel uppgörelse under Parisförhandlingarna.

Det är ännu för tidigt att bedöma konsekvenserna av det initiativ till nya kontakter, som togs vid mötet mellan Förenta staternas, Frankrikes, Storbritanniens och Västtysklands stats- och regeringschefer i december förra året. Dessa kontakter avser frågor rörande handelspolitik, bistånd till de underutvecklade länderna och en eventuell omorganisation av OEEC. Ur svensk synpunkt är det anledning att i detta sammanhang skjuta förhållandet mellan frihandelssammanslutningen och sexstaternas ekonomiska gemenskap i förgrunden. Endast om en acceptabel ekonomisk samverkan mellan de europeiska länderna kan åstadkommas, blir det möjligt för dessa att också utåt spela den roll, som hör tillkomma dem. Enligt departementschefen är en uppgörelse mellan frihandelssammanslutningen och sexstatsgruppen också av primär betydelse för att möjliggöra ett effektivt stöd även åt de medlemmar av OEEC, som kommit mindre långt i industrialisering och ekonomisk utveckling och som därför inte ännu kan ta på sig de fulla förpliktelserna som medlemmar av ett frihandelsområde.

Tillkomsten av frihandelssammanslutningen har medfört att frågan om det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna kommit i ett nytt läge. När överläggningarna om sammanslutningen började, förelåg en plan för ett närmare samarbete mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge, innefattande upprättandet av en gemensam nordisk marknad i tullunionens form. Departementschefen beklagar att det inte varit möjligt att redan långt tidigare realisera ett sådant samarbete. Detta skulle nämligen enligt hans mening ha stärkt de nordiska ländernas

ställning i de internationella handelsdiskussionerna. De överläggningar som under sommaren och hösten 1959 fördes mellan de nordiska länderna gav emellertid klart vid handen att någon enighet mellan länderna icke kunde uppnås om att genomföra den nordiska tullunionen inom ramen för frihandlssammanslutningen. Det måste därför konstateras att i det läge som förhandlingarna om frihandlssammanslutningen skapat något politiskt beslut icke kunde fattas om att förverkliga den nordiska marknadsplanen. Det rådde likväl allmän enighet om önskvärdheten av att under de nya förhållandena tillvarata alla möjligheter till sådant samarbete, som kunde vara till gagn för de nordiska länderna. Detta har också kommit till uttryck i det förslag att organisera en permanent nordisk ministerkommitté, vilket underställts Nordiska rådet och till vilket detta anslutit sig.

Vad beträffar den närmare innebörden av den träffade överenskommelsen om en europeisk frihandelssammanslutning erinrar departementschefen om att konventionen avser upprättande av ett frihandelsområde. Den centrala delen av överenskommelsen utgörs av förpliktelseerna att i den inbördes handeln mellan medlemsstaterna avveckla tullar och kvantitativa restriktioner för import och export. Däremot påverkas icke direkt medlemsstaternas förhållanden till utomstående länder. Rätten till en autonom yttre tull- och handelspolitik är till skillnad från förhållandena inom en tullunion i princip bevarad inom en sammanslutning av detta slag. Valet av frihandelsområdet som associationsform är ett uttryck för den utåtriktade karaktären av det samarbete som de sju EFTA-länderna inlett och för deras strävan att bevara och i liberal anda utveckla sina handelsförbindelser med utomstående länder.

Tillkomsten av ett frihandelsområde påverkar naturligtvis så till vida förutsättningarna för utomstående länders handel med medlemsstaterna som de icke blir delaktiga i den inbördes tullavvecklingen. Detta innebär i och för sig en avvikelse från en strikt mest-gynnad-nations-behandling. Skapandet av ett frihandelsområde liksom av en tullunion har emellertid i internationella sammanhang vunnit erkännande som förenligt med mest-gynnad-nations-principen. Enligt artikel XXIV i GATT är en avtalsslutande part fri att medverka i ett frihandelsområde, förutsatt att vissa huvudvillkor uppfylls. Dessa är främst att överenskommelsen skall omfatta praktiskt taget all handel mellan medlemsstaterna samt att den skall innefatta ett program för fullständig avveckling av existerande tullar. Ett visst notifikations- och granskningsförfarande skall vidare iaktas. — Avsikten är att konventionen i vederbörlig ordning skall underställas denna organisation och den närmare behandlingen därav kommer att äga rum under våren. Med hänsyn till omfattningen av den handel som kommer att helt frigöras från restriktioner inom sjustatsmarknaden torde konventionen uppfylla de i GATT uppställda huvudvillkoren. I den mån behandlingen i GATT skulle ge upphov till ändringar eller tillägg av formell natur torde Kungl. Maj:t bemyndigas att utan riksdagens hörande godtaga dessa. Detsamma torde även i övrigt

böra gälla sådana ändringar i konventionen som icke berör huvudprinciperna och som ej heller är av väsentlig betydelse ur svensk synpunkt.

I detta sammanhang må erinras om att mest-gynnad-nations-behandling kan ha avtalats bilateralt med länder som icke är medlemmar av GATT. Sådan överenskommelse torde emellertid i princip icke kunna anses ha längre gående innebörd än som följer av motsvarande bestämmelser i GATT-avtalet.

Innan departementschefen går närmare in på konventionens bestämmelser vill han framhålla följande *a l l m ä n n a s y n p u n k t e r*. Konventionen är resultatet av ingående förhandlingar mellan de sju medlemsstaterna. Det ligger i sakens natur att de skiftande förhållanden och intressen som föreligger hos de enskilda medlemsstaterna i många fall nödvändiggjort kompromisser. Den lösning varje särskild fråga erhållit kan därför för det enskilda landets del icke bedömas isolerad utan måste ses som ett element i den samlade överenskommelsen. Denna är sålunda att betrakta som en sammanhängande helhet. Såväl denna uppgörelses allmänna karaktär som tidsfaktorn gör att det knappast kan anses föreligga något utrymme för ytterligare förhandlingar mellan medlemsstaterna om ändringar i konventionstexten och att sålunda staternas ställningstagande nu bör avse ett godtagande eller icke-godtagande av konventionen i befintligt skick.

Konventionen är uppbyggd på principen om samarbete utan överstatliga inslag. Varje enskild medlemsstats suveränitet respekteras. En grundläggande princip är sålunda att nya förpliktelser icke skall kunna påläggas en medlemsstat mot dess vilja. I den mån åtaganden utöver dem som redan från början nedlagts i konventionen aktualiseras, krävs enhällig anslutning från samtliga medlemsstater.

De fasta förpliktelser som ingår i konventionen hänför sig dels till utvecklingen av tullar och kvantitativa restriktioner på import och export, dels också till vissa konkurrensregler som ansetts nödvändiga för att ge utvecklingen av handelshindren åsyftad innebörd. Däremot bibehåller i princip varje medlemsstat sin frihet när det gäller utformningen av sin yttre handelspolitik och av den ekonomiska och sociala politiken etc.

I detta sammanhang vill departementschefen emellertid understryka den faktiska inverkan på medlemsstaternas yttre och inre ekonomiska förhållanden som frihandelssammanslutningen kan förväntas få. Oavsett förekomsten av formella förpliktelser är det naturligt att medlemsstaterna i utformningen av sina handelsförbindelser med utomstående länder beaktar det närmare ekonomiska samarbete som utvecklas inom sammanslutningen och intresset av att detta samarbete fungerar friktionsfritt. Vad angår den ekonomiska politiken krävs en anpassning med hänsyn till sammanslutningens allmänna målsättning. Den starkare bindning på det handelspolitiska området som sammanslutningen medför olika medlemsstater emellan skärper naturligtvis också kraven på en fortlöpande inre ekonomisk balans.

En grundläggande princip i konventionen — som i viss mån följer av vad

förut sagts om medlemsstaternas allmänna ställning inom sammanslutningen — är att beslut av institutionerna, i allmänhet sammanslutningens råd, skall fattas med enhällighet. Detta gäller naturligtvis i första hand beslut om ändring av själva konventionen. Inträde av nya medlemsstater och associationsavtal med utomstående stater eller med internationell organisation skall också beslutas med enhällighet. I den mån kompletterande bestämmelser erfordras utöver dem som ingår i konventionen och dess bilagor eller om i övrigt fråga uppkommer om utvidgning av medlemsstaternas förpliktelser krävs likaledes enighet därom. Av praktiska skäl har det emellertid ansetts befogat att i vissa klart definierade fall beslut skall kunna fattas med majoritet. Detta gäller framför allt frågor om temporär befrielse för en medlemsstat från eljest gällande förpliktelser, exempelvis på grund av iråkade svårigheter, samt vid avgörande av besvär och tvister mellan två eller flera medlemsstater. För sistnämnda fall gäller den regeln att en rekommendation alltid kan utfärdas med majoritet, men att mot en medlemsstat riktat bindande beslut kan fattas med majoritet endast i fall där denna medlemsstat brutit mot någon förpliktelse i konventionen. Sådant beslut avser i allmänhet tillstånd för en annan medlemsstat att vidtaga mot den felande staten riktade skydds- eller motåtgärder.

Då konventionens förpliktelser i stor utsträckning är fasta och ovillkorliga måste samtidigt som konventionen godtas erforderliga beslut fattas, som möjliggör ett fullföljande för Sveriges del av ifrågavarande förpliktelser. Främst krävs givetvis regler som för Sveriges del möjliggör tullavvecklingen inom frihandelsområdet. Även vissa andra fullmakter för Kungl. Maj:t erfordras för att konventionens bestämmelser för Sveriges del skall kunna tillämpas på ett smidigt sätt.

Konventionens centrala bestämmelse, *f ö r p l i k t e l s e n a t t a v v e c k l a b e s t å e n d e t u l l a r*, gäller såväl export- som importtullar. När det gäller exporten tillämpas i vårt land för närvarande icke några tullar eller motsvarande avgifter på de varor som här avses. Konventionen innebär dock att sådana tullar eller avgifter för framtiden icke kan tillämpas mot medlemsstaterna.

Importtullarna skall enligt i konventionen närmare angivna bestämmelser avvecklas successivt under tio år. Denna förpliktelse gäller samtliga varor utom de särskilda jordbruks- och fiskeprodukter som upptagits i bilagorna D och E till konventionen. Undantagna från avvecklingen är vidare i princip fiskala tullar. Beträffande dessa senare skall dock avveckling ske av eventuellt förekommande protektionistiska element antingen i takt med övriga tullsänkningar eller på en gång senast den 1 januari 1965. För vårt lands vidkommande torde i detta sammanhang endast ett fåtal tullar böra betraktas som fiskala. Det gäller framför allt tullarna på parfyper, öl, vissa läskedrycker och en del andra produkter av mindre betydelse.

Genomförandet av tullsänkingsprogrammet förutsätter en avvikelse från den av riksdagen antagna tulltaxan. Bestämmelser erfordras om avtalade

tullsänkningsprogrammet under övergångstiden och tullfrihet för tiden därefter. Av praktiska skäl synes detta lämpligen kunna åvägabringas genom en särskild förordning som ger Kungl. Maj:t befogenhet att besluta om de tullsänkningar som efterhand påkallas av Sveriges anslutning till EFTA-konventionen. Särskild proposition med förslag till förordning i ämnet har framlagts. Den fullmakt som erfordras i detta hänseende torde böra avse dels avveckling enligt konventionens regler av bestående tullar, dels också avveckling av de protektionistiska element som anses ingå i de tullar som anmäles såsom fiskala. Det närmare avgörandet av vilka tullar som skall betraktas som fiskala torde få ankomma på Kungl. Maj:t. Kungl. Maj:t torde likaledes böra äga bestämma vilken av de två enligt konventionen tillåtna avvecklingsmetoderna som bör tillämpas för protektionistiska element ingående i fiskala tullar.

Den normala tullavvecklingen skall som förut framhållits genomföras under tio år. Konventionen förutser emellertid också möjligheten av snabbare avveckling. Detta kan gälla vissa varor eller varuområden men också det generella tidsprogrammet som sådant. I den mån fråga härom aktualiseras — beslut förutsätter enhällighet — torde riksdagens medgivande böra i särskild ordning inhämtas. Förpliktelsen att avveckla tullar kan också principiellt utvidgas genom ändring av gränsdragningen mellan industrivaror å ena sidan och jordbruks- och fiskeprodukter å den andra. Även i detta fall torde för Sveriges vidkommande biträdande av ett eventuellt beslut få göras beroende av riksdagens godkännande såvida frågan ej är av huvudsakligen formell natur.

I anslutning till tullsänkingsprogrammet bör också beaktas vissa andra bestämmelser i konventionen. Undantagsfall kan nämligen förekomma där temporär befrielse lämnas från förpliktelsen att genomföra tullsänkningar enligt det fastslagna tidsschemat eller där t. o. m. bemyndigande lämnas att återställa sänkta tullar. Så kan exempelvis vara fallet vid snedvridning av handeln (art. 5), vid svårigheter inom särskilda sektorer av näringslivet eller särskilda geografiska områden (art. 20) eller i samband med klagomål och besvär gentemot annan medlemsstat (art. 31). Kungl. Maj:t bör därför äga möjlighet att i förekommande fall göra de avvikelser från det fasta tullsänkingsprogrammet som är förenliga med konventionen. Skulle i något fall aktualiseras tillämpning av en högre tull än som framgår av gällande tulltaxa får frågan självfallet behandlas i den ordning som allmänt gäller för dylika fall.

Den varumässiga omfattningen av frihandelsöverenskommelsen påverkas i hög grad av ursprungsreglerna. Behovet av särskilda ursprungsregler sammanhänger med att i frihandelsområdet medlemsstaterna äger bibehålla sina individuella yttre tullar. Om ursprungsregler helt saknades skulle nämligen risker uppkomma för snedvridning av handeln genom att en importör i en medlemsstat med hög yttre tull med fördel skulle kunna dirigera sin import över en annan medlemsstat med lägre tull. Å andra sidan har vid utarbetandet av ursprungsreglerna måst beaktas in-

lresset av att dessa icke blir så restriktiva och komplicerade att de i väsentlig mån inskränker utrymmet för den fria handeln. Innebörden av uppgörelsen i ursprungsfrågan kan i korthet sägas vara att en produkt för att komma i åtnjutande av tullsänkningen och den slutliga tullfriheten skall uppfylla antingen ett procentkriterium eller ock ett s. k. bearbetningskriterium. Det förra innebär att de beståndsdelar som importerats från tredje land får representera högst 50 procent av den färdiga produktens värde. För att bearbetningskriteriet skall kunna åberopas skall produkten ha genomgått viss närmare angiven bearbetningsprocess inom området. Valfrihet mellan dessa två kriterier föreligger för samtliga produkter utom textilvaror för vilka endast bearbetningskriteriet gäller. Procentkriteriet, som med angivna undantag alltid kan åberopas, torde i vissa fall erbjuda praktiska svårigheter vid tillämpningen. Med hänsyn bl. a. härtill kan det förväntas att bearbetningskriteriet i allmänhet kommer till användning.

Det ligger i sakens natur att det i avsaknad av erfarenheter är svårt att förutse hur konventionens ursprungsregler kommer att verka i praktiken. Avsikten är också att fortlöpande följa tillämpningen av dessa regler och vid behov efter hand besluta om de ändringar som krävs för att nå önskvärd enkelhet och smidighet. Ändring av ursprungsreglerna i själva konventionen och i bilagorna till denna, framför allt de s. k. bearbetningslistorna, kan beslutas med enhällighet. Det torde böra falla inom Kungl. Maj:ts befogenhet att besluta om sådana ändringar.

Införandet av ursprungs kontroll som villkor för den gynnsammare tullbehandlingen medför vissa nya administrativa förfaranden. För att bevisa en varas ursprung skall användas särskilda formulär som återfinns i lista IV till bilaga B till konventionen. Dessa är förhållandevis enkla. Vad gäller importen till Sverige torde ursprungs kontrollen icke behöva medföra några större problem. Ursprungsreglerna får liksom andra tullbestämmelser tillämpas av tullmyndigheterna och kommer i förekommande fall också att kunna åberopas i samband med besvär över tullmyndigheternas beslut. Reglerna bör därför återges i den författning som kommer att utfärdas rörande tullsänkningen inom ramen för EFTA-konventionen. I den mån ändringar i reglerna beslutas får dessa självfallet delgivas allmänheten på samma sätt. Det har emellertid inte kunnat undvikas att reglerna i vissa hänseenden blivit komplicerade. Det kan därför icke uteslutas att opåräknade tolknings-svårigheter uppkommer eller att kompletterande anvisningar visar sig erforderliga. Det är givetvis ett allmänt önskemål att uppnå en likformig tillämpning av ursprungsreglerna i samtliga medlemsstater. I den mån så kan anses påkallat, t. ex. efter tolkningsuttalanden från EFTA:s institutioner eller på grund av utvecklingen av praxis i andra medlemsstater, bör Kungl. Maj:t därför kunna utfärda kompletterande anvisningar för tillämpningen av reglerna.

När det gäller den svenska exporten till övriga medlemsstater torde man kunna utgå från att i första hand vederbörande producenter eller exportörer

själva förebringa erforderliga uppgifter för importländernas ursprungskontroll. Konventionen förutsätter emellertid också att i vissa fall ursprungscertifikat skall kunna utfärdas av därtill auktoriserat organ eller av statlig myndighet (se regel 8 i bilaga B till konventionen). För Sveriges del synes det lämpligt att de auktoriserade handelskamrarna ges officiell behörighet att utfärda ursprungscertifikat. Enligt vad som inhämtats är dessa institutioner villiga att påtaga sig denna uppgift. Som regel torde sålunda erforderlig bevisning om ursprunget kunna ske genom företagen själva eller genom handelskamrarnas försorg. I vissa fall, exempelvis om handelskammare och varuägare har olika uppfattning om en varas ursprung, bör frågan dock kunna hänskjutas till statligt organ. Frågan om närmare kontroll av förebragt bevismaterial rörande ursprunget kan också på begäran av importlandets myndigheter officiellt hänskjutas till vederbörande exportland, därvid fall kan förekomma som lämpligen bör behandlas av statlig myndighet. För vårt lands vidkommande bör dessa statliga funktioner — i den mån de undantagsvis påkallas — åvila tullverket. I första hand torde uppgiften ankomma på distrikttullanstalterna. Av praktiska skäl bör generaltullstyrelsen vara sista instans för prövning av frågor om exportvarors ursprung. För sin befattning med hithörande frågor kan tullmyndigheterna i vissa fall behöva kontrollera ett företags räkenskaper, lagerbokföring o. dyl. och infordra verifierande uppgifter av olika slag. Man torde åtminstone tills vidare kunna utgå från att företagen frivilligt kommer att lämna de uppgifter och tillåta den insyn som krävs och att sålunda några särskilda tvingande föreskrifter i detta hänseende icke visar sig påkallade.

De närmare bestämmelser som erfordras rörande handelskamrarnas och tullmyndigheternas befattning med utfärdandet av ursprungsbevis kan meddelas av Kungl. Maj:t.

I fråga om ursprungsbestämmelserna vill departementschefen slutligen endast erinra om att medlemsstaterna åtagit sig att införa lagstiftning med erforderliga bestämmelser om straff för personer som medverkar till att oriktiga ursprungshandlingar tillhandahållas (regel 10 i bilaga B). Detta åtagande torde för vårt lands vidkommande kräva vissa särskilda bestämmelser. Frågan härom får emellertid övervägas närmare och torde få underställas riksdagen vid ett senare tillfälle.

Konventionens bestämmelser om avveckling av kvantitativa restriktioner på import och export torde med den utveckling som ägt rum på detta område för flertalet medlemsstater icke medföra några större svårigheter. De importrestriktioner som i vårt land kvarstår gentemot ifrågavarande länder är av ringa omfattning och tillämpas redan nu på ett sådant sätt att de inte utgör något egentligt hinder för importen. De viktigaste varor som alltjämt är föremål för importlicensförfarande är bilar och fartyg. Den internationella utvecklingen (inom Internationella valutafonden, GATT och OEEC) tenderar mot en allmän snabb avveckling av importrestriktionerna, och EFTA-konventionens bestämmelser om en tioårig övergångsperiod även på detta område får därför sannolikt för fler-

talet medlemsstater icke någon större praktisk betydelse. De principer som ansetts för avveckling och administrering av kvarvarande restriktioner syftar till att i förekommande fall förhindra diskriminering och allvarliga skadeverkningar för de medlemsstater vilkas export drabbas av importrestriktionerna.

Konventionen innehåller emellertid också bestämmelser som i vissa särskilda undantagsfall medger att nya kvantitativa importrestriktioner införas. Detta aktualiseras naturligtvis i första hand vid valutakriser, varom bestämmelser finns i artikel 19. EFTA-konventionen innebär i detta hänseende i princip icke någon inskränkning av de möjligheter som medlemsstaterna har inom ramen för andra internationella överenskommelser, främst GATT. Av större intresse är måhända att kvantitativa importrestriktioner är tillåtna även i vissa andra fall, bl. a. då en påtaglig ökning av arbetslösheten uppstår inom en särskild sektor av industrien eller inom ett särskilt geografiskt område och denna situation på sätt närmare beskrives i artikel 20 äger samband med en importökning från övriga medlemsstater. En medlemsstat som råkar in i svårigheter av angivet slag äger utan särskilt bemyndigande rätt att kvantitativt begränsa den berörda importen under en period av högst aderton månader. Även andra åtgärder än importrestriktioner kan komma i fråga, dock först efter bemyndigande av rådet. En medlemsstat kan också få bemyndigande att i andra fall än som avses i artikel 20 tillämpa kvantitativa importrestriktioner för särskilda syften. Så kan exempelvis bli fallet vid snedvridning av handeln (art. 5) eller i samband med besvär och klagomål (art. 31). Om för Sveriges del tillämpning av kvantitativa importrestriktioner skulle aktualiseras i fall av här åsyftade slag kan erforderliga åtgärder härför vidtagas av Kungl. Maj:t utan särskilt bemyndigande av riksdagen.

Kvarvarande kvantitativa restriktioner med avseende på exporten skall avskaffas senast den 31 december 1961. Vissa allmänna undantag från denna huvudregel är tillåtna enligt artiklarna 12 och 18. Bl. a. kan av säkerhetsskäl nödvändiga åtgärder vidtas i krigstid eller vid andra kritiska lägen i de internationella förbindelserna. En särskild undantagsregel från förbudet mot kvantitativa exportrestriktioner gäller också för export av skrot, där den internationella handeln alltjämt kännetecknas av stark bundenhet. Åtgärder är också tillåtna för kontroll av att exportrestriktioner som tillämpas mot utomstående länder icke kringgås genom reexport över annan medlemsstat.

I den föregående redogörelsen har även något berörts de särskilda undantagsreglerna i konventionen. Dessa hänför sig bl. a. till valutakriser och svårigheter som kan uppkomma inom särskilda sektorer av näringslivet eller inom särskilda geografiska områden. De skyddsåtgärder som står till buds i dylika situationer är som nämnts i första hand kvantitativa importrestriktioner, men även avvikelser från tullsänkingsprogrammet och andra åtgärder kan komma ifråga. Utöver dessa regler finns i artiklarna 12

och 18 mera generella undantag av den karaktär som allmänt tillämpas i internationella överenskommelser. Departementschefen vill här fästa uppmärksamheten vid en bestämmelse som för Sveriges vidkommande kan ha särskild betydelse med hänsyn bl. a. till den ekonomiska försvarsberedskapen. En medlemsstat har sålunda enligt artikel 18 rätt att vidta de åtgärder den för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen anser nödvändiga med avseende på forskning, utveckling eller tillverkning som är oundgängliga för försvarsändamål. Undantaget gäller icke enbart militära ändamål utan även andra som oundgängliga bedömda försvarsändamål. Åtgärderna får emellertid icke avse tillämpning av importtullar och icke heller, utan särskilt be- myndigande, importrestriktioner. I den mån skyddsåtgärder för här avsedda ändamål visar sig nödvändiga torde därför främst statliga subventioner komma i fråga.

Konkurrensreglerna återfinnes i artiklarna 13—17. Vad först angår bestämmelserna om statliga stödåtgärder, vill departementschefen erinra om att statliga subventioner för industriprodukter endast undantagsvis tillämpats i Sverige under senare tid. Egentligt förbud har stadgats i första hand beträffande vissa uppräknade stödåtgärder vid export. Denna bestämmelse berör ej några stödåtgärder som nu tillämpas i vårt land. Ej heller torde i övrigt några problem behöva uppkomma när det gäller fullföljandet av konventionens förpliktelser på detta område.

Även konventionens bestämmelser om offentliga företags verksamhet och offentlig upphandling m. m. i artikel 14 torde i huvudsak stå i överensstämmelse med de principer som f. n. tillämpas i Sverige. Givet är emellertid att dessa regler innebär en viss inskränkning av handlingsfriheten för framtiden exempelvis när det gäller utläggning av statliga beställningar. Verksamhet av detta slag måste överhuvudtaget bedrivas på ett sådant sätt att icke andra medlemsstaters berättigade intressen åsidosättes.

Ett område där behov av särskilda regler ansetts föreligga gäller privata konkurrensbegränsningar eller s. k. restriktiva affärsmetoder. Den närmare utformningen av reglerna får ses mot bakgrunden av att konkurrenslagstiftningen i de olika medlemsstaterna företer rätt betydande skiljaktigheter. I vissa fall föreligger sålunda förhållandevis väl utvecklade nationell lagstiftning, i andra fall saknas fasta bestämmelser på området.

Bestämmelserna i artikel 15 förutsätter, att medlemsstat skall kunna utreda och ingripa mot vissa slag av konkurrensbegränsningar i handeln mellan medlemsstaterna. Härmed avses dels karteller och kartelliknande fall som medför att konkurrensen begränsas eller snedvrides, dels otillbörligt utnyttjande av monopol- eller oligopolställning. Sådana konkurrensbegränsningar anses oförenliga med konventionen i den mån de motverkar de väntade fördelarna av handelns frigörelse.

Den svenska lagstiftningen på området utgöres dels av 1953 års lag om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet och dels av 1956 års lag om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensför-

hållanden. Sådan förhandling inför näringsfrihetsrådet som enligt förstnämnda lag är den huvudsakliga formen för ingripande mot konkurrensbegränsande åtgärder kan gälla verkan av dylika åtgärder utomlands. Förutsättning härför är att Kungl. Maj:t för visst fall lämnar tillstånd därtill. Vad som skall anses som otillåten konkurrensbegränsning har emellertid utformats på olika sätt i de svenska bestämmelserna och i konventionen. Även om bestämmelserna till huvudsaklig del torde täcka varandra, kan icke uteslutas att den olika utformningen kan medföra olägenheter i vissa fall vid tillämpningen. Vad konventionens förpliktelser på detta område i praktiken kan få för betydelse kan svårigen överblickas förrän någon tids erfarenheter vunnits. Om det därvid skulle visa sig att den nuvarande svenska lagstiftningen i sin allmänna uppläggning icke står helt i överensstämmelse med konventionens målsättning på detta område, kan det framdeles befinnas önskvärt att komplettera den svenska lagstiftningen. Något omedelbart behov av ändrad lagstiftning synes emellertid icke föreligga utan det bör vara möjligt att tills vidare på grundval av existerande anordningar vidtaga erforderliga åtgärder från fall till fall. Departementschefen förutsätter då, att företagare beträffande vilken otillåten konkurrensbegränsning ifrågasattes har så stort intresse av de svenska myndigheternas stöd, att erforderligt utredningsmaterial frivilligt ställes till förfogande, samt att uppgörelse i förekommande fall kan träffas utan att det kommer till formella förhandlingar. Skulle emellertid behov därav framdeles visa sig föreligga, torde frågan om ändrad lagstiftning få närmare utredas och tagas upp till förnyat övervägande.

Särskild betydelse har från svensk sida under förhandlingarna tillmätts frågan om *e t a b l e r i n g s r ä t t e n* inom frihandelsområdet. Detta sammanhänger med det förhållandet, att i vårt land sedan gammalt gäller vissa inskränkningar för utlänningar i fråga om rätten att här driva näring, etablera företag, fullgöra vissa funktioner inom företag samt förvärva fast egendom och vissa slag av naturtillgångar.

Bestämmelserna i artikel 16 om etableringsrätt innebär att inskränkningar i utlänningars och utländska företags rätt att starta och driva företag inte får tillämpas så att de egna företagen behandlas gynnsammare än övriga medlemsstaters företagare, om därigenom fördelarna av handels frigörelse motverkas. De restriktioner som från svensk sida tillämpas på detta område kan icke anses vara till omfattningen mera betydande. I stor utsträckning är de så utformade, att praxis vid tillämpningen och prövningen av dispensfrågor är avgörande. Då gällande praxis som regel är liberal, torde några mera besvärande hinder för utlänningars möjlighet att driva ekonomisk verksamhet i Sverige icke föreligga. I stort sett torde därför den nuvarande ordningen kunna bibehållas. Endast i ett par avseenden, som här närmare skall beröras, synes en jämkning av nuvarande lagstiftning och praxis behöva övervägas.

Utlänning får enligt näringsfrihetsförordningen icke här driva näring utan tillstånd av Kungl. Maj:t. För sådant tillstånd uppställs vissa krav.

I övrigt kan en diskretionär prövning ske. Motsvarande gäller enligt den s. k. filiallagen för utländskt företag, som här vill driva näring genom filial. Prövningen av ansökningar av personer och företag i EFTA:s medlemsstater om tillstånd att här driva näring torde i fortsättningen få ske med beaktande av konventionen, och tillståndsgivningen får sålunda i dessa fall taga sikte huvudsakligen på formella synpunkter. Departementschefen vill för övrigt i detta sammanhang erinra om att en särskild utredning pågår om ny näringsrättslagstiftning.

I aktiebolagslagen uppställs krav på svenskt medborgarskap för stiftare av bolag, vissa styrelseledamöter m. fl. I den mån dispensmöjlighet icke föreligger, kan det visa sig erforderligt att modifiera lagstiftningen i detta avseende. Frågan härom har tidigare aktualiserats i anledning av Sveriges underutredning av den europeiska bosättningskonventionen av den 13 december 1955 och övervägs f. n. inom justitiedepartementet.

Sedan gammalt har i vårt land fästs stort avseende vid möjligheten att bevara en viss kontroll över äganderätten till naturtillgångarna. Under förhandlingarna har det också rått enighet om att konventionens bestämmelser om etableringsrätt i princip icke skall hindra en sådan kontroll. För vårt vidkommande föreligger sålunda icke något hinder enligt konventionen att bibehålla den kontroll över utlänningars förvärv av fast egendom och vissa naturtillgångar som koncessionsförfarandet enligt 1916 års lag om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag innebär. Vid tillståndsgivningen enligt lagen får emellertid i förekommande fall konventionens bestämmelser om nationell likabehandling beaktas. En anpassning vid tillämpningen av 1916 års lag efter konventionens föreskrifter torde, såvitt nu kan bedömas, icke medföra någon fara för att naturtillgångar skall övergå i utländsk ägo i någon omfattning av betydelse. Så länge de produkter som härrör från ifrågavarande naturtillgångar är fritt tillgängliga för köpare i övriga medlemsstater torde nämligen kontrollen över själva äganderätten icke kunna anses motverka de fördelar som väntas av handelns frigörelse. Vad gäller skogstillgångarna vill departementschefen också i detta sammanhang erinra om att möjligheterna att förvärva skog även för svenska företag och enskilda personer är starkt beskurna genom 1925 års lag om förbud i vissa fall för bolag, förening och stiftelse att förvärva fast egendom samt genom 1955 års jordförvärvslag. Beträffande våra mineraltillgångar må framhållas, att staten äger en ansenlig del av de inmutade fyndigheterna. Nya fyndigheter kan enligt 1916 års lag icke inmutas av utlänningar. Detta hinder är indispensabelt och det torde därför få övervägas att införa en möjlighet för Kungl. Maj:t att bevilja dispens i detta avseende. Några olägenheter av en sådan ordning kan nu icke förutses.

Samarbetet mellan medlemsstaterna på jordbrukets område regleras av särskilda bestämmelser i konventionen. Jordbruksprodukterna omfattas sålunda icke av de allmänna reglerna om avveckling av tul-

lar och restriktioner. Orsaken härtill är givetvis att en fri handel på detta område i allmänhet icke — under de förhållanden som råder i fråga om avsättningen av jordbruksprodukter på världsmarknaden — är förenlig med de enskilda medlemsstaternas jordbrukspolitiska målsättning. I de flesta länder upprätthålls nationella prisnivåer på jordbruksprodukter som förutsätter att de egna marknaderna på olika sätt avskärmats från prisbildningen på världsmarknaden. Under förhandlingarna har emellertid fått beaktas de jordbruksexporterande ländernas och då framför allt Danmarks särskilda intressen på detta område. Med hänsyn härtill har till en början målsättningen för samarbetet på jordbruksområdet i konventionen ansetts vara att underlätta en utveckling av handeln med jordbruksvaror som ger rimlig reciprocitet åt sådana medlemsstater som i särskild grad är beroende av sin jordbruksexport. Bestämmelser har också intagits, vilka avser att hindra tillämpningen av subventioner som medför en ökning av vederbörande medlemslands jordbruksexport till skada för andra medlemsstaters exportintressen. Vidare kommer årliga konsultationer att äga rum angående utvecklingen av handeln med jordbruksvaror. Dessa allmänna bestämmelser har dock icke ansetts tillräckliga för att tillgodose särskilt de danska önskemålen på jordbruksområdet. Parallellt med frihandelsförhandlingarna — och i viss mån såsom ett led i dessa — har därför överläggningar ägt rum angående särskilda bilaterala jordbruksavtal. Dessa överläggningar har resulterat i att sådana avtal träffats mellan Danmark och vissa andra länder i sjustatsgruppen, bl. a. ett med Sverige. Ytterligare avtal kan framdeles komma att ingås. Detta förutses för övrigt i konventionen där avtalen ses som ett medel att främja den åsyftade utvecklingen av handeln.

Då konventionen i stort sett tillåter medlemsstaterna att bibehålla sina nationella regleringar på jordbruksområdet blir det av väsentlig betydelse hur gränsdragningen sker mellan jordbruks- och industrivaror. Denna fråga har i själva verket varit ett av de mera svårlösta problemen under förhandlingarna.

Utgången av förhandlingarna om gränsdragningen — vilken skett med utgångspunkt från den i Rom-avtalet gjorda bestämningen av jordbruksvaruområdet — får enligt departementschefens bedömning anses ha tillgodosett de viktigaste svenska önskemålen. I vissa fall har dock svenska intressen icke kunnat helt beaktas. Det får emellertid här liksom eljest hållas i minnet att slutresultatet utgör en kompromiss i syfte att nå en balans mellan de olika medlemsstaternas skilda intressen. De svårigheter för vissa sektorer som uppgörelsen kan medföra får därför vägas mot de fördelar som uppnåtts på andra håll.

Vad angår den närmare innebörden av gränsdragningen kan i första hand noteras att — till skillnad från vad fallet är i Rom-avtalet — huvuddelen av industriellt bearbetade produkter av spannmål och mjöl (såsom bröd och bakverk, makaroner, spagetti etc.) hänförts till jordbruksområdet. Denna lösning överensstämmer i huvudsak med de svenska önskemål som förelagat. Vissa speciella produkter, såsom kex och liknande, har dock hän-

förts till industrisektorn. Såsom jordbruksvaror räknas vidare vissa stärkelseprodukter samt vissa livsmedelsprodukter med väsentligt innehåll av fett, ägg, mjölk eller spannmål. Däremot har choklad- och sockerkonfektyrer i likhet med vad som gäller enligt Rom-avtalet hänförs till industrisidan. Vad angår varor som enligt Rom-avtalet är att anse som jordbruksvaror men som enligt frihandelskonventionen blir industrivaror kan nämnas lin och hampa. Anmärkas må slutligen att ett svenskt önskemål om att djupfrysta grönsaker — vilka representerar ett angeläget svenskt exportintresse — måtte behandlas som industrivara icke kunnat beaktas.

Den överenskomna gränsdragningen medför återverkningar på vissa interna svenska förhållanden. Först kan nämnas, att den svenska jordbruksregleringen direkt påverkas såtillvida att vissa nu jordbruksreglerade varor enligt konventionen skall behandlas som industrivaror vilket bl. a. innebär att gällande införselavgifter vid import från övriga medlemsstater successivt måste avvecklas. Det är här fråga om ur jordbrukets synpunkt mera speciella varor (äggalbumin, dextrin och vissa andra stärkelseprodukter). Då nuvarande skyddsregler tills vidare bör bibehållas vid import från andra länder än EFTA-länderna, hör dessa produkter ej avföras från jordbruksregleringen. Någon författningsändring är därför icke påkallad. Kungl. Maj:t bör emellertid medges befogenhet att vidta de ändringar i gällande regleringsförfattningar på jordbrukets område, som blir erforderliga till följd av gränsdragningen. Vilket inkomstbortfall för jordbruket som kan följa av uppgörelsen i denna del är det ännu för tidigt att yttra sig om. När så visar sig påkallat, torde emellertid överläggningar få upptagas med jordbrukets förhandlingsdelegation och resultatet av sådana överläggningar i särskild ordning få föreläggas riksdagen.

Den beslutade gränsdragningen kommer ostridigt att skapa problem för vissa delar av den svenska livsmedelsindustrin. De branscher som berörs är närmast choklad-, konfektyr- och kexindustrierna samt läskedryckstillverkningen. Deras produkter, som i stor utsträckning tillverkas på basis av svenska jordbruksråvaror, kommer att behandlas som industrivaror inom frihandelsområdet och omfattas sålunda av bestämmelserna om avveckling av tullar och restriktioner. Från industrien — som genom avvecklingen av importskyddet kan vänta skärpt konkurrens från utlandet — har påtalats de betydande svårigheter som uppstår om den icke befrias från de högre råvarukostnader som följer av den svenska jordbruksregleringen och får tillgång till råvaror till världsmarknadspriser. Indirekt skulle en ökad import av sådana livsmedelsprodukter även skapa svårigheter för jordbruket genom de minskade möjligheterna för detta att på hemmamarknaden få avsättning för berörda råvaror. Från myndigheternas sida är man medveten om de problem som det nya läget skapat och har förklarat sig beredd att närmare överväga vilka lösningar som bör tillgripas. Överläggningar i ämnet pågår för närvarande mellan statens jordbruksnämnd och företrädare för industrien. I den mån ett inkomstbortfall uppstår för jordbruket till följd av de åtgärder som kan bli aktuella för en lösning av livsmedelsindustriens problem får förhandlingar i kompensationsfrågan upptagas med

jordbrukets representanter. Samtliga hithörande spörsmål torde härefter i särskild ordning få redovisas för riksdagen.

Lin och hampa har genom gränsdragningen hänförts till industrisektorn. Detta innebär bl. a. att de särskilda reglerna om inskränkning i rätten att använda statliga stödåtgärder äger tillämpning beträffande nämnda produkter. Det kan ur denna synpunkt visa sig nödvändigt att ompröva frågan om det stöd som för närvarande utgår i vårt land för odling och beredning av lin och hampa. Frågan kräver emellertid särskild utredning. Det torde få ankomma på chefen för jordbruksdepartementet att vid behov föranstalta om sådan utredning och framlägga de förslag i ämnet som kan visa sig påkallade.

Vad angår det särskilda jordbruksavtalet som träffats med Danmark innehåller detta till en början ett uttalande från svensk sida att den svenska jordbrukspolitiken icke syftar till en ökning av den svenska produktionen och att den svenska produktions- och konsumtionsutvecklingen bör ge danska jordbruksproducenter möjligheter att bibehålla och i viss mån utveckla sin marknad i Sverige. Den allmänna bedömning som sålunda ligger till grund för avtalet synes väl förenlig med gällande jordbrukspolitiska målsättning i vårt land. Den svenska regeringen har vidare förklarat sig beredd att, vid behov och i samråd med den danska regeringen, i fråga om vissa särskilt angivna varor — bl. a. kött, smör, ost och ägg — överväga vilka åtgärder som kan erfordras för att tillvarata danska avsättningsintressen i överensstämmelse med avtalets allmänna målsättning. Vad avtalet i detta hänseende i detalj kan komma att innebära för det svenska jordbruket är ännu för tidigt att yttra sig om; frågan sammanhänger med i vad mån särskilda åtgärder aktualiseras. Skulle så bli fallet får övervägas vilka justeringar som erfordras i den svenska jordbruksregleringen och förhandlingar i kompensationsfrågan upptas med jordbrukets representanter i syfte att nå en uppgörelse som står i överensstämmelse med det nyligen träffade sexårsavtalet. Resultaten av sådana förhandlingar torde i särskild ordning få redovisas för riksdagen. Såsom närmare framgår av punkt 4 i avtalet skall också ett visst belopp, som tills vidare skall utgöra 10 milj. kronor per år, överföras till Danmark.

Avtalet skall ratificeras samtidigt som EFTA-konventionen. Riksdagens godkännande av avtalet bör därför nu inhämtas. För fullföljande av den i punkt 4 av avtalet angivna förpliktelsen torde Kungl. Maj:t samtidigt böra bemyndigas att till Danmark överföra det förutsatta årliga beloppet om 10 milj. kronor, vilket lämpligen torde utgå av medel som inflyter genom regleringsavgiften på fettvaror.

De till avtalet knutna skriftväxlingarna innehåller vissa allmänna uttalanden i syfte att tillgodose det svenska exportintresset för spannmål och det danska intresset i fråga om export av smör och ägg.

Med hänsyn till de speciella förhållandena inom fiskerinäringen har även fiskeprodukter i princip undantagits från reglerna i konventionen

om successiv avveckling av tullar och kvantitativa restriktioner. De särskilda bestämmelser som gäller på förevarande område har begränsats till en allmänt hållen målsättning, som beaktar reciprocitetsintresset hos sådana medlemsstater som i särskild grad är beroende av sin fiskeexport, samt till en skyldighet för rådet att före utgången av år 1961 verkställa utredning angående förhållandena i fråga om handeln med fiskeprodukter. I gränsdragningsfrågan har förhandlingarna främst kommit att koncentreras till huruvida djupfrysta fiskfiléer skall anses som industrivara eller icke. Den slutliga lösningen innebär att de hänförts till industrisidan, dock med vissa förbehåll. Det innebär för svenskt vidkommande främst att nu utgående införselavgift, 45 öre per kg, skall sänkas med 20 procent den 1 juli 1960 och därefter successivt avvecklas vid import från EFTA-länderna. Att märka är vidare att även fiskkonserver hänförts till industrisidan. Kungl. Maj:t bör erhålla bemyndigande att vidta de ändringar i gällande regleringsförfattningar på fiskets område som blir erforderliga till följd av denna gränsdragningsfråga. Vilka verkningar som gränsdragningen kan komma att få för svenska förhållanden är svårt att nu förutse. Mot minskningen av importskyddet står de ökade exportmöjligheter som uppgörelsen medför. Den svenska färskfiskregleringen berörs icke direkt av de bestämmelser som nu ingår i konventionen. För det fall på grund av gränsdragningen eller eljest särskilda åtgärder skulle befinnas påkallade på detta område får dessa efter överläggningar med berörda intressenter i särskild ordning redovisas för riksdagen.

Motionerna

I motionerna I: 511 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 635 av herr *Hedlund m. fl.* understrykes, att konventionen måste betraktas såsom en sammanhängande helhet. Motionärerna tillstyrker godkännande av Sveriges anslutning till konventionen i föreliggande skick.

Motionerna utmynnar i en hemställan, att riksdagen vid sin behandling av propositionen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om inrättande av ett näringsråd med representanter för näringslivets och arbetsmarknadens organisationer samt berörda statliga myndigheter i syfte att i olika avseenden underlätta det svenska näringslivets anpassning till EFTA-marknaden,

b) om skyndsamt framläggande av förslag till grunder för statlig kreditgarantigivning till hantverks- och industriföretag m. m. i syfte att särskilt främja åtgärder i anledning av EFTA-marknaden, varvid åsyftas att kreditgarantier budgetåret 1960/61 må beviljas intill ett belopp av 135 000 000 kronor,

c) om bemyndigande för statens jordbruksnämnd att efter förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation i anledning av EFTA-konventionen och jordbruksavtalet med Danmark framlägga förslag till sådana åtgärder,

att syftet med sexårsuppgörelsen med jordbruksorganisationerna förverkligas, samt

d) om initiativ vid kommande förhandlingar inom EFTA i syfte att få djupfrysta fiskfiléer hänfödda till bilaga E som fiskeprodukter.

I motionerna fästes vidare uppmärksamheten vid EFTA-konventionens bestämmelser om etableringsfrihet. Det påpekas att dessa bestämmelser kommer att nödvändiggöra vissa ändringar i den lagstiftning, som reglerar utländska fysiska och juridiska personers rätt att etablera sig i Sverige. Motionärerna hemställer i detta sammanhang, att ifrågavarande lagändringar föregås av en synnerligen noggrann prövning och att befogade undantag göres i enlighet med konventionens artikel 18 om undantag i säkerhets- syfte.

Det är angeläget, heter det bland annat vidare i motionen, att riksdagen får tillfälle att på ett tillfredsställande sätt följa utvecklingen inom frihand- delssammanslutningen och ange allmänna riktlinjer för de svenska stånd- punktstagandena. Enligt motionärernas mening bör detta kunna ske genom att Kungl. Maj:t årligen avlämnar en redogörelse för vad som under när- mast föregående år förekommit inom sammanslutningen.

Motionärerna erinrar vidare om att till de varor vilka hänförts till in- dustrisektorn hör lin och hampa. Detta innebär bl. a., att konventionens särskilda regler om inskränkning i rätten att använda statliga stödåtgärder äger tillämpning på dessa produkter. Motionärerna önskar i detta samman- hang understryka vikten av att odling och beredning av lin och hampa även i fortsättningen erhåller det stöd, som är motiverat med hänsyn till denna produktions betydelse framför allt från beredskapssynpunkt.

Motionärerna riktar ytterligare uppmärksamheten på de omställnings- svårigheter, som vissa delar av det svenska näringslivet, särskilt grenar av småföretagsamheten, måste räkna med efter Sveriges anslutning till fri- handelssammanslutningen. Motionärerna önskar i detta sammanhang fram- hålla angelägenheten av att de problem, som härvid kan uppkomma, be- aktas i god tid och av att härvid tillses, att omställningsprocessen förlöper så smidigt som möjligt. För inledningsskedet är givetvis — framhåller mo- tionärerna — de åtgärder, som kan vidtagas enligt artikel 20, främst av intresse. Om arbetslöshet uppstår som följd av importökning från övriga medlemsstater, kan importrestriktioner eller andra åtgärder vidtagas. Det är enligt motionärerna angeläget, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen i nu nämnda hänseende och — därest så befinns er- forderligt till följd av arbetslöshet inom viss sektor av industrien eller visst geografiskt område — tillvaratar undantagsmöjligheterna för Sveriges vidkommande. Likaledes är det av vikt, att den svenska produktionens intressen beaktas vid de årliga övervägandena i sammanslutningens råd angående utvecklingen av handeln med jordbruksvaror.

Enligt motionärernas mening är det väsentligt, att den ekonomiska poli- tiken utformas på sådant sätt, att det svenska näringslivet får så god konkurrenskraft som möjligt och därmed förmåga att klara omställnings-

svårigheterna. Skatte- och ekonomisk politik måste sålunda anpassas till det nya läget och dess krav på ökade investeringar i näringslivet. Motionärerna hänvisar i detta sammanhang till vad i de tidigare väckta motionerna I: 435 och II: 544 anförts om rationalisering, produktionsomläggning, kreditmöjligheter, handelsrepresentation, organisationer för marknadsföring m. m.

Motionärerna beklagar vidare, att representanter för trädgårdsnäringsens organisationer icke varit företrädare i kommerskollegiets delegation under förberedelsearbetet till konventionens utarbetande.

I motionerna I: 512 av herr *Boheman* och II: 638 av herrar *Kollberg* och *Rydén* upptages till behandling den svenska livsmedelsindustriens ställning inom frihandelssammanslutningen. Motionerna utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte *dels* uttala, att den snedvridning av konkurrensbetingelserna, som åstadkommes av högre råvarukostnader för den svenska livsmedelsindustrien, avhjälptes, så att denna industri erhåller möjligheter att konkurrera på lika fot med andra länder inom frihandelssammanslutningen, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det förberedelsearbete, som pågår eller kan ifrågakomma i syfte att lösa de särskilda problem, som uppkommer för svensk livsmedelsindustri vid konventionens ikraftträdande, måtte påskyndas och att Kungl. Maj:t måtte förelägga årets riksdag förslag i de delar, där riksdagens medverkan kan bli erforderlig.

I motionerna I: 513 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 643 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* framhäves, att idealet enligt motionärernas mening hade varit, om man lyckats uppnå ett allmänt europeiskt frihandelsområde, till vilket en nordisk marknad hade kunnat anslutas. Den allt överskuggande frågan blir därför enligt motionärerna i fortsättningen att finna vägar på vilka sexstaterna och sjustaterna kunde mötas. Under förhandenvarande förhållanden finner sig motionärerna böra förorda Sveriges anslutning till konventionen. Det betonas dock att själva grundförutsättningen för landets förmåga att klara uppkommande övergångssvårigheter och anpassningsproblem för vissa delar av näringslivet är en näringsvänlig utformning av den ekonomiska politiken. Krav reses på en penning- och kapitalmarknad som giver tillräckligt utrymme för näringslivets kapitalbehov. Valutapolitiken måste inriktas på att främja fria kapitalrörelser och skattepolitiken måste självfallet anpassas till det nya läge som uppkommit genom frihandelssammanslutningen.

Härutöver fäster motionärerna uppmärksamheten på en rad särskilda problemställningar och understryker bland annat, att en vidgad marknad medför ökade möjligheter för stora företag med tillverkning i långa serier. De små företagen måste därvid räkna med ökad konkurrens utifrån. Det framstår därför enligt motionärerna såsom angeläget att den mindre företagsamhetens anpassningsproblem vinner särskilt beaktande under de närmaste åren, så att den omställningsprocess som kan visa sig nödvändig inom vis-

sa delar av småindustrien kan ske på ett från alla synpunkter tillfredsställande sätt. Den statliga garantien för lån till hantverks- och industriföretag bör i detta sammanhang kunna fylla en viktig uppgift. Det angives såsom i högsta grad väsentligt att sträva efter ett tillvaratagande av alla möjligheter till förenklingar vid tillämpningen i praktiken av ursprungsreglerna. Motionärerna fäster vidare uppmärksamheten vid att till de svårigheter som kan uppstå i samband med gränsdragningen mellan jordbruksvaror och frihandelsvaror hör industriens råvarukostnadsproblem och de minskade möjligheter till avsättningen på hemmamarknaden, som en ökad import av livsmedelsprodukter skulle innebära. Det är enligt motionärerna angeläget, att dessa svårigheter löses på ett för såväl jordbruket som livsmedelsindustrien tillfredsställande sätt.

Med hänsyftning på det svensk-danska jordbruksavtalet har motionärerna — under återopande av departementschefens i propositionen gjorda uttalande om att den allmänna bedömning som ligger till grund för sagda avtal synes väl förenlig med gällande jordbrukspolitiska målsättning i Sverige — förklarat att i detta uttalande bör inläggas bl. a. den innebörden att en sådan inkomstnivå upprätthålles för jordbruksbefolkningen som motsvarar den i 1947 års riksdagsbeslut åsyftade likställigheten med jämförliga befolkningsgrupper. I sammanhanget framhäver motionärerna även att importskyddet för trädgårdsnäringsens produkter inte bör ändras innan överläggningar med näringsens organisationer ägt rum.

Den på fiskets område gjorda gränsdragningen kommer, heter det vidare i motionen, att få verkningar, som ännu ej kan helt förutses. Mot minskningen av importskyddet för främst djupfrysta fiskfiléer och fiskkonserver står de ökade exportmöjligheter, som konventionen medför. Ur svensk synpunkt är det angeläget, att fiskarbefolkningen, vilkens nuvarande inkomstnivå ej kan anses vara särskilt hög, icke får sina försörjningsmöjligheter försämrade. Enligt motionärernas uppfattning bör myndigheterna med särskild uppmärksamhet följa de svårigheter, som konventionen kan väntas medföra för fiskarbefolkningen.

I nära anslutning till motionerna I: 511 och II: 635 framhålls i motionen vidare angelägenheten av att Kungl. Maj:t fortlöpande ger riksdagen möjlighet att ange allmänna riktlinjer för Sveriges ställningstagande inom frihandelssammanslutningens framtida verksamhet.

De likalydande motionerna I: 514 av herr *Lundström m. fl.* och II: 642 av herr *Ohlin m. fl.* fäster inledningsvis uppmärksamheten på vikten av att EFTA bedriver förhandlingarna om en samordning med den gemensamma marknaden på ett konstruktivt sätt och icke stelt fasthåller vid förslag som redan förkastats. Motionen berör även den särskilda delegation, knuten till kommerskollegium, i vilken företrädare för näringslivet och dess organisationer liksom för arbetsmarknadens parter hållits fortlöpande underrättade om utredningsarbetet. Vid igångsättandet av det handelspolitiska samarbetet inom sjustatsmarknaden synes det enligt motionärerna motiverat att

denna delegation fortsätter att följa utvecklingen under den närmaste tiden efter starten. Delegationens arbete bör sålunda avpassas efter de nya förhållandena. Vidare bör, heter det i motionen, riksdagen kontinuerligt hållas underrättad om utvecklingen inom frihandelssammanslutningen.

Medlemskap i frihandelssammanslutningen kräver enligt motionärerna att medlemsstaterna var för sig bedriver en inre ekonomisk politik, som harmoniserar med handelspolitiken. Ett detaljerat regleringssystem för kapitalmarknad, byggnadsverksamhet m. m. i Sverige skulle strida mot huvudtanken i EFTA och minska fördelarna därav. Ett svenskt godkännande av EFTA bör — fortsätter motionärerna — ha »till konsekvens en omläggning av vår inre ekonomiska politik i sådan riktning att näringslivets rörelsefrihet ökas. Dessutom bör politiken mer än hittills syfta till att uppmuntra produktion och handel». En sådan inriktning bör även ges åt skattepolitiken. Motionärerna understryker vidare, att det är önskvärt att exportkreditgarantisystemet görs mer smidigt och utvidgas i mån av behov. Avskaffande av hinder för grundande i Sverige av dotterbolag till utländska företag är en viktig angelägenhet; å andra sidan bör de svenska myndigheterna verka för att de hinder för etableringsrätt på lika villkor, som för närvarande finns i utlandet, också avvecklas.

Motionen utmynnar i en hemställan, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte förorda

att Kungl. Maj:t vid utformningen av den inre ekonomiska politiken beaktar nödvändigheten av att denna erhåller en liberal prägel, som överensstämmer med EFTA:s grundidé, och att mera hänsyn än hittills tas till att denna politik bör uppmuntra kapitalbildningen och näringslivets allmänna utveckling;

att Kungl. Maj:t ägnar särskild uppmärksamhet åt att förutsättningarna för produktion och förädlingsverksamhet inom vårt land blir lika gynnsamma som inom övriga medlemsstater, vad tullförhållanden och näringslagstiftning m. m. beträffar, och därvid prövar lämpliga vägar att främja en inströmning av utländskt kapital till Sverige, vilket skulle förbättra vår kapitalförsörjning och öka våra möjligheter att befrämja ekonomiska framsteg i underutvecklade länder;

att Kungl. Maj:t tar initiativ för att inom ramen för EFTA och OEEC åstadkomma en konjunkturpolitisk samordning, som kan underlätta bevarandet av ett fast penningvärde och hög sysselsättning och befrämja ett närmande mellan EFTA och sexmaktsunionen;

att den svenska näringspolitiken tar sikte på att främja konkurrens på lika villkor mellan olika medlemsstaters näringsliv inom sådana områden, där utan särskilda åtgärder ett handikapp för svensk produktion och handel skulle uppkomma; samt

att Kungl. Maj:t ägnar särskild uppmärksamhet åt att genom åtgärder beträffande kreditförsörjning, marknadsundersökning m. m. underlätta den mindre företagsamhetens utnyttjande av stormarknadens fördelar.

Motionerna I: 515 av herr Nilsson, *Ferdinand*, och herr Carlsson, *Eric*, och II: 637 av herr Elmwall *m. fl.* önskar fästa uppmärksamheten på angelägenheten, även med tanke på möjligheterna för Sverige att föra en alliansfri politik, av att upprätthålla en tillräcklig inhemsk jordbruksproduktion. Motionerna utmynnar i hemställan, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 25 måtte ompröva det svensk-danska jordbruksavtalets förenlighet med nödvändigheten av att upprätthålla en inhemsk jordbruksproduktion tillräcklig att helt svara för denna del av folkförsörjningen såsom försättning för svensk neutralitetspolitik.

Motionerna I: 516 av herr Stefanson *m. fl.* och II: 639 av herr Rimås *m. fl.* fäster uppmärksamheten på vissa frågor av betydelse för företagen inom hantverket och mindre industrier. Motionärerna hemställer att riksdagen i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 måtte till statens hantverksinstitut för budgetåret 1960/61 anvisa ett anslag av 60 000 kronor att användas för anordnande av kurser i exportfrågor enligt vissa angivna riktlinjer och för budgetåret 1960/61 ställa ett anslag av 20 000 kronor till förfogande för Småindustriens exportbyrå att disponeras för uppbyggnaden av en översättningsavdelning med uppgift att på självkostnadsbas stå mindre företag till tjänst med översättning av handlingar, reklammaterial m. m. av betydelse för exportaffärer. Härutöver yrkar motionärerna att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om a) förslag till riksdagen om sådan utbyggnad av den statliga kreditgarantivningen för lån till hantverk och industriföretag, att densamma motsvarar de krav, som tillkomsten av frihandelssammanslutningen kan väntas komma att ställa, b) en översyn av bestämmelserna rörande exportkreditgarantierna i syfte att stärka särskilt de mindre företagens exportmöjligheter samt c) en översyn av gällande bestämmelser för etableringsrätten i syfte att åstadkomma en harmonisering av etableringsbestämmelserna inom sjustatsgruppen, varvid bör beaktas, att en sådan harmonisering blir av särskild betydelse vid en framtida vidgning av frihandelsområdet, exempelvis genom en samordning av sex- och sjustatsmarknaderna.

I motionerna I: 517 av herr Sunne och herr Hanson, *Per Olof*, och II: 640 av herr Boija *m. fl.* heter det, att till de industrier som kan komma att ställas inför vissa svårigheter under en övergångstid efter frihandelssammanslutningens tillkomst hör bland annat textilindustrin. De svenska statsmakterna bör därför ägna särskild uppmärksamhet åt textilnäringens anpassningsproblem. Under hänvisning härtill hemställer motionärerna, att riksdagen måtte anhålla att Kungl. Maj:t och andra ansvariga myndigheter måtte med hänsyn till den svenska textilindustriens utsatta läge särskilt noga följa denna industris konkurrensproblem och, i den mån läget så påfordrar, föreslå eller vidtaga de åtgärder, som kan vara ägnade att inom ramen för likaberättigande konkurrensvillkor hävda den svenska textilindustriens ställning inom sjustatsmarknaden.

Motion II: 633 av herr *Hagberg m. fl.* utmynnar i en hemställan, att riksdagen i skrivelse till regeringen fastslår som sin mening, att regeringen i sjustatsorganisationen ställer som uppgift att verka för

att förhindra att organisationens verksamhet utlöser eller befordrar ett handelskrig,

att hålla fast vid mest-gynnad-nations-klausulen i dess reella betydelse, när det gäller förhållandet till de makter, med vilka tidigare överenskommelse träffats på denna grund,

att bland annat genom en hänvändelse till samtliga europeiska regeringar ta initiativ till en internationell överenskommelse, i syfte att överallt rasera de bestämmelser och den konkreta politik, som hindrar en fri handel mellan länderna och särskilt syftar till att i fredens och den ömsesidiga fördelens intresse befordra handeln mellan öst och väst, samt

att även i sjustatsorganisationen verka härför.

I den av herr *Johansson i Öckerö m. fl.* väckta motionen II: 634 hemställas, att riksdagen måtte uttala att den svenska regeringen vid kommande förhandlingar inom frihandelssammanslutningen bör undersöka möjligheterna att få djupfrysta fiskfiléer hänförda till fiskeprodukter.

Den av herr *Christenson i Malmö* väckta motionen II: 636 utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte vid behandling av propositionen antaga den föreslagna konventionen med följande tillägg:

1. att ett svenskt informations- och kontaktorgan snarast inrättas med uppgift att meddela erforderliga upplysningar i integrationsfrågor,

2. a) att uttala sig för att i av rådet upprättade organ och kommittéer i detaljfrågor även bör ingå företrädare för näringslivet,

b) att sammanslutningens sekretariatsorganisation förläggas till Skandinavien, förslagsvis Köpenhamn, samt

3. att i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte med anledning av sjustatsmarknadens tillkomst begäras att ett nytt statsdepartement inrättas — eller en omorganisation av den nuvarande departementsindelningen genomföres — med uppgift att främja export och utrikeshandel över huvud taget.

I den av herr *Ohlin m. fl.* väckta motionen II: 645 hemställas, att riksdagen ville i samband med godkännande av EFTA-konventionen giva Kungl. Maj:t tillkänna vissa synpunkter om angelägenheten av att Sverige, under det fortsatta arbetet inom EFTA i riktning mot en större sammanslutning, i möjligaste mån väljer sådana lösningar, som underlättar eller i vart fall icke försvårar ett snabbt realiserande av ett nordiskt samgående, därest de politiska förutsättningarna härför skulle föreligga i ett senare skede. Ur nordisk synpunkt vore det värdefullt — heter det i motionen — om även övriga nordiska länder ville godtaga en sådan målsättning. Inom de organ för nordiskt ekonomiskt samarbete, som nu håller på att skapas, bör man därför från svensk sida verka i nu angiven riktning. Två av Nordens länder, Finland och Island, har — framhåller motionärerna — av olika skäl

icke kunnat ansluta sig till EFTA. Vad särskilt beträffar Finland har som bekant detta land inlett förhandlingar med EFTA rörande olika möjliga former för en samverkan mellan EFTA och Finland. Såsom departementschefen framhållit i propositionen finns på denna punkt för närvarande knappast annat för Sveriges del att göra än att vara på allt sätt behjälpligt för att underlätta en uppgörelse. En liknande välvillig inställning bör, heter det avslutningsvis i motionen, vårt land intaga, om en association eller en anslutning av Island blir aktuell.

Utskottet

I förevarande proposition har riksdagen underställt frågan om Sveriges anslutning till konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandlssammanslutningen.

Som framgår av den i propositionen av departementschefen lämnade redogörelsen är tillkomsten av frihandlssammanslutningen att se mot bakgrund av det läge som uppstod då planerna på ett frihandelsområde omfattande samtliga OEEC-länder, däri inbegripna medlemsländerna i sexstatsunionen, vid årsskiftet 1958/59 tills vidare måste uppgivas och då samtidigt de första åtgärderna för genomförandet av sexstatsmarknaden vidtogs. Perspektivet av en successivt ökad diskriminering från sexstaternas sida och de begränsade möjligheterna att i en nära framtid nå en uppgörelse med dessa föranledde vissa av länderna utanför sexstatsgruppen — de s. k. yttre sju, d. v. s. Sverige, Danmark, Norge, Storbritannien, Schweiz, Österrike och Portugal — att närmare överväga förutsättningarna för ett ekonomiskt samgående inom ramen för ett mindre frihandelsområde.

Planerna på ett sådant tog snabbt form, och vid ett ministermöte i Stockholm i november 1959 förelåg ett utarbetat förslag till konvention. Om konventionen — som undertecknades den 4 januari i år och som förutsättes ratificerad om möjligt före den 1 april — kan i korthet sägas att den i första hand har det självständiga syftet att åstadkomma en fullt funktionsduglig integrationsform som ger näringslivet i de berörda länderna de utvecklingsmöjligheter som följer med en större marknad. Den är emellertid också avsedd att skapa en bättre förhandlingsposition för de sju i de fortsatta integrationsöverläggningarna med de sex. Avsikten att låta den upprättade sammanslutningen bli ett led i strävandena mot en vidare västeuropeisk ekonomisk association har kommit till uttryck i konventionen, vars centrala bestämmelser om avveckling av tullar och kvantitativa restriktioner nära överensstämmer med vad som gäller inom sexstatsunionen.

Vid sidan om dessa operativa bestämmelser innehåller konventionen konkurrensregler, bestämmelser om undantag, om jordbruks- och fiskeprodukters behandling och om samråds- och besväröförfaranden samt institutionella bestämmelser.

Vad angår Sveriges deltagande i ett samarbete av detta slag finner utskottet i likhet med departementschefen ett sådant deltagande fullt i linje

med den målsättning, som under efterkrigstiden varit vägledande för vårt lands handelspolitiska handlande och som bl. a. kommit till uttryck i en aktiv svensk medverkan i det internationella organisations- och förhandlingsarbete som bedrivits för att frigöra handels- och betalningsrörelserna och för att sänka tullnivåerna. Utskottet understryker angelägenheten av fortsatta bemödanden att ernå en sådan samordning mellan sexlands- och sjustatsmarknaderna att handelspolitiska motsättningar mellan två blockbildningar inom Europa förebygges.

Beträffande den närmare omfattningen och utformningen av integrationssamarbetet har utskottet icke heller något att erinra. Samarbetets koncentration till åtgärder för handelns frigörelse, den vidare associationsaspektens beaktande vid utarbetandet av bestämmelserna och formerna för beslutsfattande synes sålunda väl tillgodose centrala svenska önskemål under förhandlingarna.

Det mer allmänna samråd mellan fördragsparterna, som i konventionen förutsättes, avser spörsmål inom den ekonomiska politikens område. Frånvaron i samarbetsplanen av andra politiska inslag, av övernationell eller eljest utrikespolitisk natur, är ett karaktärsdrag, varigenom sjustatsavtalet markerat skiljer sig från sexmaktsfördraget. En svensk anslutning till avtalet är alltså uppenbart förenlig med vårt lands traditionella utrikespolitiska kurs, varom allmän enighet föreligger.

Som departementschefen närmare utvecklat kommer frihandelsområdets upprättande att medföra betydelsefulla förändringar för utvecklingen av utrikeshandeln. Tillgången till den större marknaden innebär sålunda avsevärda utvecklingsmöjligheter för svensk exportindustri. Å andra sidan kommer den svenska hemmamarknaden att öppnas för fri konkurrens utifrån, vilket säkerligen kommer att medföra svårigheter, som icke får förbises. Detta är dock det pris som får betalas för att få till stånd en rationellare arbetsfördelning inom en större marknadsram.

Utskottet har beaktat, att avslagsyrkande icke framställts i någon av de motioner, som i anledning av propositionen hänvisats till utskottets behandling. I fråga om avvägningen mellan gagn- och skadeverkningar finner utskottet, i likhet med departementschefen och såsom framhållits i de anslutningen tillstyrkande motionerna I: 511 och II: 635, I: 513 och II: 643 samt I: 514 och II: 642, fördelarna av konventionens godkännande vara övervägande. Utskottet tillstyrker därför Sveriges anslutning till denna frihandelskonvention.

Anpassningsproblem för vissa näringsgrenar beröres i några motioner, som utskottet i ett senare avsnitt av sitt utlåtande behandlar. Men därutöver upptas i åtskilliga motioner en rad mer allmänna spörsmål inom den interna ekonomiska politikens område. Till denna kategori av problem, inom vilken delvis kontroversiella meningar föreligger eller kan komma att yppa sig, vill utskottet först avge sin gemensamma inställning.

Utskottet understryker att likaväl som det enskilda näringslivet måste förbereda en anpassning till den nya situationen, likaväl är en motsvarande beredskap erforderlig för statsmakternas vidkommande. Allt eftersom

läget klarnar i fråga om konsekvenserna av det starkt vidgade marknadsområdet, har regering och riksdag att finna en häremot svarande anpassning av statsmakternas ekonomiska politik i det skärpta konkurrensläge anslutningen kommer att innebära.

Detta anpassningsproblem innefattar den dubbla uppgiften dels att åvägabringa förutsättningar för att de fördelar EFTA-anslutningen väntas medföra blir väl tillvaratagna, dels att genom lämpliga åtgärder i görligaste mån mildra oundvikliga anpassningssvårigheter, allt inom ramen för de genom konventionen åtagna förpliktelserna och under sorgfälligt beaktande av hela den principiella målsättning som fått sitt uttryck i konventionens art. 2.

Parallellt med frihandelsförhandlingarna — och i viss mån såsom ett led i dessa — har överläggningar förts mellan Danmark och vissa andra länder i sjustatsgruppen för att tillgodose särskilda danska önskemål på jordbruksområdet. Därvid har bl. a. ett avtal träffats med Sverige, vilket avtal samtidigt med konventionen underställts riksdagen för godkännande. Då ingåendet av de bilaterala avtalen får anses ha varit en förutsättning för Danmarks medverkan i frihandelssammanslutningen, är de att betrakta som integrerande delar i den totala uppgörelsen. Med hänsyn härtill och då det svensk-danska avtalet kan bedömas vara förenligt med gällande jordbrukspolitiska målsättning i vårt land, får utskottet tillstyrka, att riksdagen lämnar sitt godkännande till avtalet och att Kungl. Maj:t bemyndigas till Danmark överföra de årliga belopp som angivits i detta. Det anförda innebär, att motionerna I: 515 och II: 637 — vari en omprövning begäres av avtalet — icke kan vinna utskottets bifall.

Som framhållits av departementschefen innebär upprättandet av ett frihandelsområde i viss mån avvikelser från en strikt mest-gynnad-nations-behandling. De liberaliseringsmöjligheter inom större marknader, som ett frihandelsområde liksom en tullunion erbjuder, har dock medfört att dessa associationsformer i internationella sammanhang och då närmast i GATT godtagits som förenliga med mest-gynnad-nations-principen. Enligt vad utskottet inhämtat har frihandelskonventionen numera underställts GATT för godkännande. Skulle som resultat av behandlingen där vissa mindre ändringar eller tillägg i avtalstexterna bli erforderliga, torde det i den begränsade utsträckning som angivits i propositionen få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga dessa.

Erinras må i detta sammanhang att Sverige — i likhet med andra sjustater — träffat avtal med vissa länder, som icke är medlemmar av GATT, om mest-gynnad-nations-behandling. Detta förhållande har konstaterats i motionen II: 633, vari hävdas att regeringen bör hålla fast vid sålunda ingångna förpliktelser. Utskottet anser emellertid i likhet med departementschefen att bilateralt träffade avtal i princip icke kan anses ha längre gån-de innebörd än som följer av motsvarande bestämmelser i GATT. En sådan ståndpunkt kan också den svarsnote sägas ge uttryck åt som svenska regeringen nyligen överlämnat till sovjetregeringen i anledning av en framställning från denna om mest-gynnad-nations-principens tillämpning. De

synpunkter som framförts i denna note föranleder ingen erinran från utskottets sida. Motionsyrkandet om framställning till samtliga europeiska stater, särskilt angående handeln »mellan öst och väst», innefattar en betydande utvidgning av det till utskottet hänvisade ärendet om sjustatskonventionen. I den mån en sålunda ytterligare vidgad liberalisering av handeln aktualiseras, får denna fråga prövas i särskild ordning utan att påverka vår anslutning till den nu för ratifikation av riksdagen underställda konventionen. I den svenska svarsnoten till Sovjetunionen betygas f. ö. svenskt intresse för upprätthållande och utveckling av ömsesidigt värdefulla handelsförbindelser.

I det läge som uppstått genom frihandelsförhandlingarna och frihandelsområdets upprättande har något beslut icke kunnat fattas beträffande de nordiska marknadsplanerna. Det har likväl rätt enighet om önskvärdheten att under de nya förhållandena tillvarata alla möjligheter till sådant samarbete som kan vara till gagn för de nordiska länderna. I motionen II: 645 understrykes angelägenheten av att så sker och att Sverige under det fortsatta arbetet inom frihandelssammanslutningen strävar efter att välja lösningar som underlättar förverkligandet av ett nordiskt samgående i ett senare skede, då de politiska förutsättningarna för ett sådant samgående eventuellt kan föreligga. Utskottet, som i detta sammanhang vill hänvisa till sitt av riksdagen godtagna utlåtande av den 8 december 1959 (nr 7) i anledning av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, erinrar om att en ministerkommitté nyligen tillsatts för nordiska samarbetsangelägenheter. I dess uppgifter får anses ingå att bevaka de nordiska intressena i det fortsatta integrationsarbetet. Utskottet understryker de dels av departementschefen dels i berörda motion gjorda uttalandena om svensk välvillig hållning i fråga om associationsmöjligheter för återstående nordiska länder, en fråga som för Finland har särskild aktualitet.

Utskottet skall i det följande något uppehålla sig vid den redogörelse, som i propositionen lämnats för den närmare innebörden av konventionen, och vid de fullmakter som begärts åt Kungl. Maj:t för genomförandet av konventionens bestämmelser.

Som framgått av vad tidigare anförts siktar konventionen främst till åtgärder för handelns frigörelse. De fasta förpliktelserna hänför sig sålunda dels till avvecklingen av tullar och kvantitativa restriktioner, dels till vissa konkurrensregler som bedömts nödvändiga för att avvecklingen av handelshindren skall få åsyftad effekt. Medlemsstaterna bibehåller däremot sin handlingsfrihet i t. ex. frågor som rör deras ekonomiska och finansiella politik. Avsaknaden av formella förpliktelser hindrar dock icke att de berörda ländernas ekonomiska beroende av varandra successivt ökar i och med att handelshindren avskaffas, och att en viss grad av ekonomisk-politisk samordning de facto blir nödvändig om samarbetet skall förlöpa friktionsfritt.

Behovet av en samordning av medlemsländernas ekonomiska politik i konjunkturstabiliserande syfte betonas i motionerna I: 514 och II: 642, i vilka också ett svenskt initiativ i nämnda hänseende påyrkats, icke enbart

inom frihandelssammanslutningen utan även inom OEEC. Utskottet vill i anslutning härtill framhålla, att det inom OEEC bedrivna ekonomiskt-politiska samarbetet icke saknat betydelse. Inom frihandelssammanslutningen har motsvarande samarbetsformer skapats, och bestämmelser härom har intagits i konventionen. Möjligheter finns sålunda för en samordnande verksamhet på förevarande område. Vad angår frågan om ett svenskt initiativ i samordningssyfte torde behovet av och förutsättningarna för ett sådant få bedömas mot bakgrund av den fortsatta ekonomiska utvecklingen och den motsvarande verksamhet som utövas inom andra internationella organisationer. Uppenbarligen kommer ett sådant ekonomiskt-politiskt samarbete att bli erforderligt i flera avseenden. Utskottet utgår från att Kungl. Maj:t ägnar spörsmålet vederbörlig uppmärksamhet. Vad beträffar OEEC pågår för närvarande en översyn av dess verksamhet och organisation. Enligt vad utskottet inhämtat intager därvid frågan om organisationens uppgifter på det ekonomiskt-politiska planet en central ställning i diskussionen.

Bestämmelserna om avveckling av importtullar — från exporttullar bortses i detta sammanhang — avser närmast industrivaror som importeras från annan stat inom frihandelsområdet och som har sitt ursprung inom detta. Med industrivaror förstås därvid alla varor utom sådana jordbruksvaror och fiskeprodukter som upptagits i bilagorna D och E till konventionen. Att märka är dock att förpliktelsen att avveckla tullar icke avser såsom fiskala anmälda tullar, utom såvitt angår protektionistiska element i dessa. Då det ansetts förenat med praktiska olägenheter att underställa riksdagen varje ändring i tulltaxan som följer av bestämmelserna i konventionen, har det föreslagits att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att genomföra den successiva avvecklingen av tullar och protektionistiska element genom en av riksdagen antagen förordning.

Förslag till sådan förordning har förelagts riksdagen i särskild proposition. Behandlingen härav åvilar annat utskott, som i detta sammanhang även torde böra taga ställning till de begärda bemyndigandena för Kungl. Maj:t att avgöra vilka tullar som skall anses som fiskala och att bestämma vilken av de tillåtna avvecklingsmetoderna som bör tillämpas i fråga om protektionistiska element.

Förpliktelsen att avveckla tullar kan i princip utvidgas genom ändrad gränsdragning mellan å ena sidan industrivaror och å andra sidan jordbruks- och fiskeprodukter. Departementschefen förutsätter att ett biträdande för Sveriges del av sådana beslut får underställas riksdagen, såvida frågan ej är av huvudsakligen formell natur. Riksdagens godkännande har också bedömts påkallat för det fall fråga uppstår om tullavveckling i snabbare takt än som följer av det i konventionen uppställda tidsschemat. Utrikesutskottet vill — i likhet med vad som skett i motionerna I: 511 och II: 635 — understryka angelägenheten av riksdagens medverkan i de angivna fallen.

Vad angår ursprungsreglerna — d. v. s. de bestämmelser som anger huruvida varor skall godtagas för områdesbehandling och därigenom komma i åtnjutande av de fördelar som följer med tullavvecklingen — är det av na-

turliga skäl svårt att förutse hur de kommer att verka i praktiken. Tillämpningen av reglerna får därför fortlöpande följas och de ändringar vidtagas i dessa som befinnes påkallade. Ändring av ursprungsreglerna i konventionen och i bilagorna till denna kan beslutas med enhällighet. Såsom förutsatts av departementschefen torde det böra falla inom Kungl. Maj:ts befogenhet att besluta om sådana ändringar. Införandet av den i konventionen förutsatta ursprungskontrollen medför tillkomsten av vissa nya interna administrativa förfaranden, vilka närmare redovisas i propositionen. Det får här ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de kompletterande anvisningar för tillämpningen av ursprungsreglerna som kan visa sig erforderliga, liksom att utfärda de bestämmelser som krävs för tullmyndigheters och handelskamrars medverkan i ursprungskontrollen. Utskottet vill i detta sammanhang ansluta sig till det i motionerna I: 513 och II: 643 gjorda uttalandet om vikten av att alla möjligheter tillvaratages att göra tillämpligen av ursprungsreglerna enkel och smidig.

I fråga om avvecklingen av kvantitativa restriktioner gäller att denna kan genomföras av Kungl. Maj:t utan något särskilt bemyndigande från riksdagens sida. Något bemyndigande krävs icke heller för att Kungl. Maj:t skall kunna införa restriktioner i samband med tillämpning av konventionens undantagsbestämmelser.

De centrala bestämmelserna om avveckling av tullar och kvantitativa restriktioner kompletteras av de s. k. konkurrensreglerna, vilka syftar till att säkerställa, att de fördelar som förväntas till följd av handelns frigörelse icke motverkas genom åtgärder från myndigheters eller näringslivets sida. Bestämmelser har sålunda meddelats om statliga stödåtgärder, offentliga företag, konkurrensbegränsningar, etablering och dumping.

Särskild betydelse har vid förhandlingarna tillmätts frågan om etableringsrätten. Härvidlag innebär bestämmelserna att inskränkningar i utlänningars rätt att starta och driva företag icke får tillämpas så att de egna företagen behandlas gynnsammare än övriga medlemsstaters företagare, om därigenom fördelar av handelns frigörelse motverkas. Bestämmelserna är i stort sett förenliga med den ordning som för närvarande tillämpas i Sverige, och endast i ett par fall torde det bli nödvändigt att vidtaga jämkningar i nuvarande lagstiftning och praxis.

I motionerna I: 516 och II: 639 har berörts frågan om en harmonisering av etableringsbestämmelserna inom sjustatsgruppen. Utskottet vill i anledning härav konstatera att konventionens bestämmelser i detta hänseende jämte därtill knutna besvärregler tillgodoser syftet att fördelarna av handelns frigörelse icke skall äventyras genom diskriminerande etableringsbestämmelser. Det torde vidare kunna förutses att förhållandena på detta område blir föremål för fortlöpande uppmärksamhet.

Handeln med jordbruksvaror regleras av särskilda bestämmelser i konventionen. Jordbruksvarorna omfattas sålunda icke av avvecklingsåtgärderna i fråga om tullar och kvantitativa restriktioner. Bestämmelserna har i stället i huvudsak fått inriktas på vissa allmänna målsättningar, som be-

aktar reciprocitetsintresset hos jordbruksexporterande medlemsländer. Reciprocitetsintresset har såsom tidigare nämnts även tillgodosetts genom att särskilda bilaterala jordbruksavtal ingåtts. Då konventionen i stort sett gör det möjligt för medlemsländerna att hålla fast vid sina nationella regleringar på jordbruksområdet, blir det av särskild betydelse hur gränsdragningen sker mellan jordbruks- och industrivaror. Den uppgörelse som härvidlag träffats får anses ha tillgodosett vissa väsentliga svenska önskemål.

Den gjorda gränsdragningen får vissa återverkningar på interna svenska förhållanden. Jordbrukets inkomstförhållanden kan sålunda komma att påverkas av de åtgärder som vidtages för att lösa livsmedelsindustriens råvaruproblem och av de åtaganden som gjorts i det svensk-danska jordbruksavtalet. Härvidlag får även beaktas verkningarna av att vissa jordbruksreglerade varor enligt konventionen skall behandlas som industrivaror. I motionerna I: 511 och II: 635 har under hänvisning till det inkomstbortfall som kan uppstå hemställts att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga statens jordbruksnämnd att efter förhandlingar med jordbrukets förhandlingsdelegation framlägga förslag till sådana åtgärder att syftet med sexårsuppgörelsen med jordbruksorganisationerna förverkligas. I anledning härav vill utskottet hänvisa till att i propositionen förhandlingar förutsättes komma till stånd med jordbruksorganisationerna angående det inkomstbortfall som av olika anledningar uppkommer. Utskottet förutsätter att, i den mån EFTA-avtalet kommer att förorsaka inkomstbortfall för jordbruket, de i motionerna angivna synpunkterna blir beaktade.

I motionerna understrykes vidare — i anslutning till departementschefens i propositionen gjorda uttalande om ett eventuellt behov av att ompröva frågan om det stöd, som för närvarande utgår i Sverige för odling och beredning av lin och hampa — vikten av att odling av lin och hampa även i fortsättningen erhåller det stöd, som är motiverat med hänsyn till denna produktions betydelse. I detta hänseende tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen nr 67 till innevarande års riksdag, vari föreslås att odlingen och beredningen av spånadslin och hampa även av 1960 års skörd skall lämnas statligt stöd och i vilken vidare chefen för jordbruksdepartementet anmäler sin avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt statens jordbruksnämnd att närmare utreda frågan om det statliga stödet åt lin- och hamphanteringen efter Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen. Riksdagen kan således förutse att vid en senare tidpunkt få tillfälle behandla de förslag i denna fråga vartill nämnda utredning kan föranleda.

Särskilda problem i råvaruhänseende har genom gränsdragningen skapats för vissa delar av livsmedelsindustrien. I motionerna I: 512 och II: 638 har yrkats på snara åtgärder för att lösa ifrågavarande problem. Det må i anslutning härtill nämnas, att enligt vad utskottet inhämtat överläggningar för närvarande pågår inom statens jordbruksnämnd med företrädare för livsmedelsindustrien och att resultatet av dessa överläggningar inom kort kommer att redovisas. Utskottet — som understryker det föreliggande spörsmålets betydelse — anser önskvärt, att detta resultat blir, innan årets riksdag avslutats, underställt densamma.

Med hänsyn till de speciella förhållanden som råder inom fiskerinäringen har även fiskeprodukter i princip undantagits från reglerna om avveckling av tullar och kvantitativa restriktioner. Gränsdragningsproblemet har i detta fall närmast varit koncentrerat till frågan huruvida djupfrysta fiskfiléer skall anses som industrivara eller icke. Den slutliga lösningen innebär, att de — med vissa förbehåll — hänförts till industrisidan. I motionerna I: 511 och II: 635 ävensom i motionen II: 634 påtalas de olägenheter som uppgörelsen i denna del innebär för den svenska fiskerinäringen och hemställes om initiativ för att få djupfrysta fiskfiléer behandlade som fiskeprodukter. De upplysningar utskottet erhållit om förhandlingsbakgrunden till den överenskommelse som träffats rörande djupfrysta fiskfiléer har bibringat utskottet den uppfattningen att initiativ till omprövning av denna gränsdragningsfråga icke nu bör tas.

Den gjorda gränsdragningen på jordbrukets och fiskerinäringens områden kan i vissa fall påkalla ändringar i gällande regleringsförfattningar. I enlighet med departementschefens förslag bör det kunna ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar som visar sig erforderliga.

De institutionella bestämmelserna i konventionen föranleder icke något särskilt uttalande från utskottets sida. I detta sammanhang må nämnas, att i motionen II: 636 frågan rests om näringslivets representation i sammanslutningens organ. Enligt vad utskottet inhämtat är detta spörsmål för närvarande föremål för överväganden inom organisationen. I anledning av det i samma motion framförda förslaget att förlägga sammanslutningens sekretariat till Skandinavien, förslagsvis Köpenhamn, må upplysas att preliminär enighet redan råder om att förlägga detsamma till Genève.

Med anknytning till vad utskottet inledningsvis anfört om återverkningarna för Sveriges del av den förestående marknadsintegrationen må det här konstateras att den ändrade marknadsbilden i väsentlig mån kan förväntas påverka gestaltningen av vår utrikeshandel och vår allmänna produktionsstruktur. Samtidigt som betydande utvecklingsmöjligheter öppnar sig, kommer ökade krav att ställas på den inhemska ekonomiska politiken. Detta förhållande har konstaterats i motionerna I: 513 och II: 643, i motionerna I: 514 och II: 642 samt i motionerna I: 511 och II: 635, vari angelägenheten av olika ekonomisk-politiska åtgärder betonas. Utskottet hänvisar i detta avseende till sitt tidigare gjorda allmänna uttalande (se s. 28 och 29) rörande sin inställning till anslutningens konsekvenser för statsmakternas ekonomiska politik.

Svårigheter kan givetvis tänkas uppstå inom vissa sektorer av näringslivet. I motionerna I: 517 och II: 640 påtalas sålunda de problem som textilindustrin under en övergångstid kan räkna med. Härvidlag får det bli en angelägen uppgift för regeringen att följa utvecklingen och tillse att vårt lands inlemmande i den större marknaden sker så friktionsfritt som möjligt. Utskottet vill erinra om de undantagsmöjligheter som konventionen erbjuder för det fall speciella svårigheter uppstår inom medlemsstaternas näringsliv.

Av särskild vikt är givetvis att i det nya läge som uppstått nära kontakt upprätthålles med näringslivets och arbetsmarknadens parter. Härvidlag kommer även i fortsättningen den inom kommerskollegium tillsatta delegationen för frihandelsfrågor att ha en betydelsefull uppgift. Utskottet har inhämtat att direktiv givits om att denna delegation skall fortsätta sin verksamhet. De funktioner som åvilar denna delegation är av sådan art att därmed behovet av kontakter med näringslivet och arbetsmarknadens parter i frågor som äger samband med det handelspolitiska integrationsarbetet får anses tills vidare vara tillfredsställande täckt. Sett ur denna synpunkt får sålunda det i motionerna I: 511 och II: 635 tänkta syftet med ett näringsråd anses tillgodosett. I anslutning till vad som anförts i motionerna angående trädgårdsnäringsens organisationer förutsätter likväl utskottet att tillfälle erbjuds desamma att framlägga sina synpunkter, när frågor berörande denna näring aktualiseras. — Vad angår det i motionen II: 636 framförda förslaget om inrättande av ett informations- och kontaktorgan med uppgift att meddela erforderliga upplysningar i integrationsfrågor vill utskottet erinra om den informationsverksamhet, som den genom näringslivets försorg inrättade samarbetskommittén för integrationsfrågor bedriver i samverkan med berörda myndigheter.

Hantverkets och småindustriens problem i den nya marknadsbilden har behandlats i olika motioner. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att det givetvis är ett angeläget intresse att de mindre och medelstora företagens utvecklingsmöjligheter tillvaratas. Under senare år har den av kommerskollegium bedrivna lånegarantiverksamheten betydligt utvidgats samtidigt som företagareföreningarnas långivning ökat. Ytterligare åtgärder kan emellertid visa sig nödvändiga för att stärka företagets konkurrenskraft.

Vad angår de i motionerna I: 516 och II: 639 samt I: 511 och II: 635 gjorda yrkandena om en utbyggnad av den statliga kreditgarantivningen resp. framläggande av förslag till ändrade grunder för nämnda garantivning får utskottet erinra om att frågan om en utbyggnad av den statliga kreditgarantivningen — på här åberopade skäl — motionsvis väckts i anslutning till vederbörande anslag under tionde huvudtiteln. Det tillkommer annat utskott att härom avge utlåtande.

I förstnämnda båda motioner har även begärts en översyn av bestämmelserna rörande exportkreditgarantivningen. Härvidlag må erinras om att dessa nyligen varit föremål för översyn och att som resultat därav ändrade riktlinjer utfärdats för verksamheten vilka inneburit att garantierna erhållit ett vidgat tillämpningsområde samtidigt som garantivillkoren gjorts mera liberala. De ändrade riktlinjerna har i viss mån ökat garantiernas användbarhet även för den mindre företagsamheten.

Utskottet anser att dess allmänna uttalande (se s. 28 och 29) om statsmakternas ekonomiska politik har tillämpning bl. a. i fråga om näringslivets kreditförsörjning i olika former.

I samma motioner har även yrkats medelsanvisning för budgetåret 1960/

61 till viss utbildnings- och översättningsverksamhet. Nämnda yrkande är utrikesutskottet förhindrat upptaga till prövning.

I anledning av det i motionerna I: 511 och II: 635 framförda önskemålet om årliga redogörelser till riksdagen för vad som förekommit inom frihandlssammanslutningen vill utskottet framhålla, att det finner det helt naturligt att riksdagen med jämna mellanrum och i lämpliga former hålles underrättad om utvecklingen av samarbetet inom sammanslutningen och därmed sammanhängande problem.

Vad beträffar det i motion II: 636 framförda yrkandet att riksdagen skulle med anledning av frihandelssammanslutningens tillkomst hos Kungl. Maj:t hemställa, att ett nytt statsdepartement inrättas resp. en omorganisation av den nuvarande departementsindelningen genomföres, vill utskottet erinra om att frågan om departementsindelningen i anledning av tidigare gjorda framställningar är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Utskottet har därför icke ansett sig böra upptaga det i motionen framställda yrkandet till behandling.

Vad departementschefen anfört i förevarande proposition utöver vad som återgivits har icke föranlett någon erinran från utskottets sida.

På grund av vad utskottet sålunda anfört hemställer utskottet

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition,

1. *dels* godkänna Sveriges anslutning till konventionen den 4 januari 1960 angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen;

2. *dels* godkänna ett protokoll den 4 januari 1960 rörande tillämpning av konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen i förhållandet till Furstendömet Liechtenstein;

3. *dels* godkänna en överenskommelse den 4 januari 1960 mellan Sverige och Danmark angående samhandeln med jordbruksprodukter inom den Europeiska frihandelssammanslutningen;

4. *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att för Sveriges del godkänna sådana ändringar i förenämnda konvention jämte till denna fogade bilagor, vilka bör ankomma på Kungl. Maj:ts ställningstagande och vilka icke kräver författningsändring av beskaffenhet att påkalla riksdagens medverkan;

5. *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga sådana ändringar i regleringsförfattningarna på jordbrukets och fiskets områden, vilka föranleds av Sveriges anslutning till konventionen och vilka bör ankomma på Kungl. Maj:ts ställningstagande;

6. *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att till Danmark över-

föra de årliga belopp, som förutsätts enligt förenämnda svensk-danska överenskommelse, att utgå ur medel, som in-
flutit såsom regleringsavgift och accis å fettvaror m. m.;

B) att motionerna

- 1) I: 511 och II: 635,
- 2) I: 512 och II: 638,
- 3) I: 513 och II: 643,
- 4) I: 514 och II: 642,
- 5) I: 515 och II: 637,
- 6) I: 516 och II: 639,
- 7) I: 517 och II: 640,
- 8) II: 633,
- 9) II: 634,
- 10) II: 636 samt
- 11) II: 645,

i den mån de icke blivit besvarade genom vad utskottet ovan
anfört och hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd
föranleda.

Stockholm den 17 mars 1960

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER

Närvarande vid ärendets slutliga behandling:

från första kammaren: herrar Sandler, Lundström, Åman, Torsten
Bengtson, Elmgren, Ewerlöf, Boman och Erik Hagberg;

från andra kammaren: herrar Bengtsson i Halmstad, Hjalmarson och
Ohlin, fru Renström-Ingénäs, herrar Cassel, Åkerström, Heckscher, Wahlund
och Alemyr.